

RANUAN KUNTA

“Lapsiystävällisesti ja lasten oikeuksia kunnioittaen”

Ranuan lasten, nuorten ja
lapsiperheiden
hyvinvointisuunnitelma

2021 – 2025

SISÄLTÖ

JOHDANTO	1
HYVINVOINNIN SEURANTA JA ARVIOINTI.....	3
LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNISTA RANUALLA	3
Tilastotietoja ranualaisista lapsista, nuorista sekä lapsiperheistä.....	4
Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019	9
Keskeiset tulokset Ranuan kunnan 4. ja 5. -luokkalaisten osalta.....	10
Keskeiset tulokset Ranuan kunnan 8. ja 9. luokkalaisten osalta	17
Keskeiset tulokset Ranuan kunnan lukion 1. ja 2. vuosiluokkien osalta.....	27
Kouluterveyskyselyn ilon- ja huolenaiheet.....	36
Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarve.....	38
LASTEN JA NUORTEN PALVELUT RANUALLA	41
Terveyspalvelut.....	41
Varhaiskasvatus ja esiopetus	43
Opetus- ja koulutuspalvelut.....	44
Vapaa-aikapalvelut	47
Kirjastopalvelut.....	51
Lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut	51
YHTEISET PAINOPISTEET JA TAVOITTEET	52

Liite 1 Yhteenveto sosiaali- ja terveysalan sekä sivistystoimen tehtävistä moniammatillisen yhteistyön edistämiseksi

JOHDANTO

Vuoden 2008 alussa voimaan tullessa lastensuojelulaisissa edellytetään, että jokainen kunta laatii suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelman on katettava laajasti lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointiin liittyvät palvelut. Suunnitelma tulee hyväksyä kunnanvaltuustossa ja tarkistaa vähintään neljän vuoden välein. Se on otettava huomioon kunnan talous- ja toimintasuunnitelmaa laadittaessa. (Lastensuojelulaki 12§.)

Ranuan kunnan visio on ”Rohkea Ranua - Arktinen kunta innostaa uuteen”. Toiminta-ajatuksena on, että ajantasaiset ja laadukkaat lähipalvelut sekä yrittämisen toimintaympäristöt syntyvät yhdessä tekemällä. Kunnan arvoja ovat rohkeus, kestävyys, palvelualltius, yhteisöllisyys ja oikeudenmukaisuus. Ranuan kunnassa on laadittu lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointisuunnitelma vuosille 2010–2013. Alkuperäisen suunnitelman laadintatyössä on käytetty apuna Kuntaliiton opasta ”Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa Opas 1. Suunnitelman valmistelu” ja jo valmistuneita muiden kuntien, erityisesti Inarin kunnan, vastaavia hyvinvointisuunnitelmia. Suunnitelmaa ei ole päivitetty vuosille 2013-2016. Vuosille 2017-2020 suunnitelma on päivitetty.

Lastensuojelulain edellyttämä suunnitelma on Ranuan kunnassa päätetty laatia laaja-alaisena suunnitelmana, kattamaan kaikkien ranualaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut ja hyvinvoinnin edistämisen. Lasten suojelu on koko kunnan asia – suunnitelma kantaakin nimeä ”*Ranuan kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointisuunnitelma*”.

Lapsella tarkoitetaan lastensuojelulain mukaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta. Nuorella tarkoitetaan nuorisolain mukaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 29 vuotta. Tässä suunnitelmassa lapsella tarkoitetaan yleensä alle 13-vuotiasta ja nuorella 13–21-vuotiasta henkilöä. Suunnitelmassa aineistona käytetyissä lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavissa tilastoissa ja tutkimuksissa ikähaarukat vaihtelevat.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on määritellä tavoitteet ja suuntaviivat kunnan lapsi- ja nuorisopoliittiselle toiminnalle sekä palveluiden kehittämiseksi.

Hyvinvointisuunnitelman tarkoitus on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Tätä tarkoitustaan se toteuttaa:

- Kokoamalla ja jäsentämällä olemassa olevaa tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnista ja elinoloista kuntalaisille, päättäjille ja hyvinvointityötä tekeville.

-
- Määrittelemällä yhteiset painopisteet ja tavoitteet kunnan järjestämien palveluiden toiminnalle ja kehittämiselle.
- Edistämällä yhteisten tavoitteiden leviämistä kuntalaisten, kunnan, muiden viranomaisten ja yhteisöjen toimintaan.
- Seuraamalla ja arvioimalla suunnitelman ja siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Ranuan kunnanhallitus on tehnyt 7.5.2018 päätöksen, että Ranuan kunta hakee mukaan Unicefin lapsiystävällinen kunta – mallin rakentamiseen. Unicef hyväksyi 25.9.2019 Ranuan kunnan mukaan vuoden 2020 alusta. Koronapandemian vuoksi aloitus viivästyi ja varsinainen työ päästiin aloittamaan kesän 2020 jälkeen. Tässä hyvinvointisuunnitelmassa tullaan hyödyntämään lapsiystävällinen kunta – mallin mukaista kehittämistyötä.

HYVINVOINNIN SEURANTA JA ARVIOINTI

Hyvinvointissuunnitelma päivitetään jatkossa kolmen vuoden välein. Saatavilla olevaa arviointi- ja seurantatietoa verrataan asetettuihin tavoitteisiin ja mittareihin. Saatua tietoa ja kokemuksia käytetään suunnitelman tavoitteiden tarkistamiseen.

Suunnitelman laadinnassa on käytetty seuraavia tietokantoja:

- Hyvinvoinnin ja terveyden indikaattoreita (Sotkanet)
- Kouluterveyskyselyn tuloksia (THL)
- Lastensuojelurekisteriin kerättäviä tietoja (Sotkanet)
- Lasten, nuorten ja lapsiperheiden väestötietoja (Sotkanet)

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNISTA RANUALLA

Tietoa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista löytyy useista eri lähteistä. Tiedon saatavuudessa on eroja eri-ikäisten väestöryhmien välillä. Valtakunnallista, alueellista ja paikallista tietoa on saatavilla mm. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Tilastokeskuksen vapaasti käytettävissä olevissa tietokannoista. Joka toinen vuosi Ranuan kouluissa toteutettava THL:n Kouluterveyskysely tuottaa tällä hetkellä tarkimmin hyvinvointiin, terveyteen ja elämäntapoihin liittyvää paikallista tietoa. Kouluterveyskyselyssä kerätään tietoa ala- ja yläkouluikäisten sekä toisella asteella (lukio) opiskelevien nuorten elämäntavoista, kokemuksista omasta terveydestä ja hyvinvoinnista.

0–13 -vuotiaista ranualaisista lapsista ei ole juurikaan kouluterveyskyselyn tulosten kaltaista paikallista seurantatietoa, joka kertoisi heidän hyvinvoinnistaan. THL:n ja Tilastokeskuksen ylläpitämistä tietokannoista on saatavissa kootusti sosiaali- ja terveystietopalveluiden käyttöön ja resursseihin liittyvää tietoa iän ja kotikunnan perusteella. Näiden tietojen perusteella on mahdollista tietää joitakin asioita terveydentilasta, palveluiden tarpeesta ja saatavuudesta, mutta niiden perusteella ei voida tehdä suoria johtopäätöksiä lasten ja nuorten hyvinvoinnista, elämäntavoista tai palveluiden tarpeen taustalla vaikuttavista tekijöistä.

Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän hänestä kertyy hyvinvointiin, terveyteen ja elämäntapoihin liittyvää tietoa erilaisiin asiakasrekistereihin neuvolassa, päivähoidossa, koulussa ja terveystietopalveluissa. Tieto jää kuitenkin yksilötason asiakirjoihin. Eri toimialojen ja yksiköiden

käyttämät tietojärjestelmät eivät ole yhteensopivia keskenään, eikä niitä voida käyttää paikallisen tiedon tuottamiseen perhe- tai väestötasolla.

Tilastotietoja ranualaisista lapsista, nuorista sekä lapsiperheistä

Tilastokeskuksen viimeisimpien tietojen mukaan ranualaisia oli vuoden 2018 lopussa 3896. Tilastojen mukaan Ranuan väestö ikääntyy. Vuonna 2018 ranualaisista oli yli 64 -vuotiaita 26,6 % väestöstä, kun vuonna 2014 osuus oli 22,7 % väestöstä. Alla olevassa tilastossa vertailukohteena ovat Lapin läänin vastaavat tiedot.

Ikäluokka	Ranua	Lapin lääni
<i>0-15 v.</i>	<i>18,5 % (19,2)</i>	<i>15,1 % (15,4)</i>
<i>15-64 v.</i>	<i>54,9 % (60,5)</i>	<i>60,3 % (62,7)</i>
<i>yli 65 v.</i>	<i>26,6 % (22,7)</i>	<i>24,6 % (21,9)</i>

(Tiedot 2018 ja suluissa oleva 2014.)

Lapsiperheiden määrä on ollut jo pitkään laskussa Ranualla. Lapsiperheiden osuus (%) perheistä pienenee muuta maata nopeammin. Vuonna 2018 Ranualla syntyi 29 lasta (esim. vuonna 2011 syntyi 50). Silti Ranualla syntyy enemmän lapsia vuosittain kuin vastaavankokoisissa Lapin kunnissa. Pellossa syntyi vuonna 2018 10 lasta, Ylitorniolla 24 ja Posiolla 14.

Avioerojen määrä on Ranualla noussut vuodesta 2009, jolloin avioeroja oli vain 3,4 % (Lapin läänissä tuolloin 14,1 %). Vuonna 2015 avioerojen määrä kohosi Ranualla korkeaksi, jolloin avioeroja oli 19,3 % 25–64 -vuotiailla/1 000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa kohti. Koko maan vastaava luku oli vuonna 2015 18,2 %. Ranualla avioerojen määrä oli vuonna 2018 8,3 % ja koko maan vastaava luku oli 17,8 %. Yksinhuoltajaperheiden lukumäärässä on kasvua, sillä vuonna 2014 16,4 % ja vuonna 2018 18% lapsiperheistä oli yhden vanhemman perheitä. Koko maan vastaava luku oli vuonna 2018 22,5 %.

Sekä Ranuan kunnan yleinen, että lasten pienituloisuusaste on pysynyt lähes samana vuodesta 2014, vaikkakin ne ovat vielä koko maan ja Lapin lukuja huomattavasti korkeammat. Ranualla toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä on kuitenkin Lapin keskitasoon verrattuna vähän. Ranualla toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on vähentynyt vuodesta 2009 lähtien ja euromääräisestäikin ranualaisten saama toimeentulotuki on alhaisempaa koko maan ja Lapin vastaaviin lukuihin verrattuna. Tilastojen valossa Ranualla on keskimäärin paljon pienituloisia perheitä, jotka kuitenkin pärjäävät ilman toimeentulotukea. Ranualla asutaan selkeästi ahtaammin mitä koko maassa ja Lapissa keskimäärin.

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista [Info 190](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	29,6	29,8	29,8	29,8	29,5
Lappi		31,1	31,0	30,9	30,8	31,2
Ranua		49,7	50,6	49,8	50,3	50,9

Avioeroja 25 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa [Info 304](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	17,6	18,2	18,0	17,8	17,8
Lappi		16,9	15,6	17,8	16,6	16,4
Ranua		3,8	19,3	9,9	12,2	8,3

Elatustukea saaneet lapset, % 0 - 17-vuotiaista [Info 1563](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	9,7	10,0	10,0	9,9	10,0
Lappi		10,6	10,7	10,9	10,7	10,6
Ranua		8,2	7,6	7,8	8,9	9,7

Kunnan yleinen pienituloisuusaste [Info 3099](#)

		2014	2015	2016	2017
Koko maa	yhteensä	13,0	12,7	12,7	12,8
Lappi		14,6	14,0	13,8	14,1
Ranua		18,7	19,7	18,7	19,3

Lasten erikoissairaanhoidon käynnit lastentaudeissa ovat pysyneet suhteellisen samoina vuosien 2014-2018 aikana. Lastenneurologian käynnit ovat nousseet vuodesta 2017. Lastenpsykiatrian käynnit ovat laskeneet, mutta nuorisopsykiatrian käynnit ovat nousseet merkittävästi vuodesta 2016.

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastentaudit / 1 000 0 - 14-vuotiaista [Info 2469](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	441,6	466,9	455,4	461,4	473,4
Lappi		346,0	384,6	360,2	386,3	396,7
Ranua		257,3	266,8	244,6	280,6	263,5

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenneurologia / 1 000 0 - 14-vuotiaista [Info 2477](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	91,1	93,7	94,7	99,5	106,9
Lappi		82,3	80,5	88,4	89,2	90,2

Ranua		22,9	35,7	41,7	89,1	90,2
--------------	--	------	------	------	------	------

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta [Info 2483](#)

		2014	2015	2016	2017
Koko maa	yhteensä	249,4	281,8	305,1	334,1
Lappi		216,9	236,8	258,2	273,7
Ranua		54,1	64,3	61,0	46,5

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta [Info 2484](#)

		2014	2015	2016	2017
Koko maa	yhteensä	973,7	1 057,0	1 080,1	1 192,6
Lappi		774,5	853,8	938,7	1 105,3
Ranua		189,4	134,2	278,8	400,0

Ranuan työttömyystilanne on ollut vuodesta 2014 lähtien hieman yli maan keskitason ja lähtenyt hienoiseen laskuun kuten koko maassa. Ranuan nuorisotyöttömyys on ollut vuoden 2015 jälkeen valtakunnallista tasoa vähäisempää.

Työttömät, % työvoimasta [Info 181](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	12,4	13,4	13,2	11,5	9,7
Lappi		16,5	16,7	16,0	14,1	11,9
Ranua		17,5	17,4	17,2	15,2	14,0

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta [Info 189](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	15,9	17,4	17,3	14,4	12,3
Lappi		21,1	21,8	19,7	16,9	14,9
Ranua		17,4	14,0	13,0	11,9	10,0

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä [Info 326](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	27,8	31,1	35,5	34,5	29,8
Lappi		26,6	27,2	30,2	29,0	24,1
Ranua		27,3	31,2	32,0	33,2	28,4

Ranuan kunnan osalta päihdehuollon avopalveluiden asiakkaiden lukumäärät näyttävät tilastoissa pieniltä. Tämä johtuu osittain siitä, että kunnan tarjoamien avopalveluiden määrä on vähäistä, mikä näkyy sekä alhaisina avohuollon päihdepalveluiden asiakasmäärinä että alhaisina nettokustannuksina. Päihdehuollon piiriin kuuluvia asiakkaita on kunnan muissa sosiaalipalveluissa, joiden tavoitteet voivat olla osittain myös päihdehuollollisia.

Päihteiden ja päihdesairauksien vuoksi sairaaloiden tai terveyskeskuksen vuodeosastolla hoidossa olleita nuoria ei näy vuosittain tilastoissa. Terveyskeskuksesta saadun tiedon mukaan nuoria on ollut satunnaisesti hoidossa ja hoitajakset eivät ole välttämättä tilastoituneet oikein. Ranualla päihteiden vakava ongelmakäyttö ei ole nuorten keskuudessa laaja ilmiö, vaan koskettaa vuosittain yksittäisiä nuoria.

Ranualaiset nuoret tekevät hyvin vähän rikoksia alle 15-vuotiaina. Nuorten tekemät rikokset lisääntyvät 15-17 vuoden iässä. Huomattava kasvu 15-17-vuotiaiden tekemissä rikoksissa saattaa liittyä peruskoulun päättymiseen ja uudelle paikkakunnalle muuttamiseen. Lisäksi ilman koulutuspaikkaa jääneet nuoret ovat suuremmissa syrjäytymisriskissä, mihin liittyy usein myös alttius rikosten tekemiseen.

Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta [Info 1271](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	8,6	8,4	8,2	8,0	7,4
Lappi		9,1	9,4	10,6	5,0	8,0
Ranua		0,2	0,0	0,0	0,0	0,0

Päihdehuollon erityispalvelujen nettokäyttökustannukset, euroa / asukas [Info 1273](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	35,2	36,0	35,2	35,6	35,5
Lappi		34,9	42,5	40,7	30,3	20,2

Päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksot 15 - 24-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä [Info 1279](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	2,6	2,7	2,5	2,8	3,2
Lappi		1,7	2,3	2,6	1,5	1,5
Ranua			8,9	2,2		

Rikoksista syyllisiksi epäilty 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä [Info 3893](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	8,9	8,2	8,6	9,5	8,6
Lappi		3,9	6,6	5,5	5,2	3,9
Ranua		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Rikoksista syyllisiksi epäilty 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä [Info 3894](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	95,9	87,6	80,8	73,6	71,7
Lappi		72,2	61,5	48,4	65,9	49,5
Ranua		44,3	22,3	94,2	5,8	11,3

Rikoksista syyllisiksi epäilty 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä [Info 3895](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	146,9	146,2	140,5	162,3	137,1
Lappi		167,0	125,6	119,6	133,7	125,4
Ranua		120,6	75,3	51,6	7,1	58,8

Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019

Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa, maakunnallista ja paikallista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeisiin vastaavuudesta.

Kyselyyn osallistuivat seuraavat ryhmät:

- perusopetuksen 4. ja 5. vuosiluokan oppilaat
- perusopetuksen 4. ja 5. vuosiluokan oppilaiden huoltajat
- perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokan oppilaat
- lukiokoulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Tietoja on kerätty perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyville vuodesta 1996 ja lukioissa vuodesta 1999. Perusopetuksen 4. ja 5. luokkaa käyvät lapset ja heidän huoltajansa ovat olleet mukana vuodesta 2017 alkaen.

Kouluterveyskyselyssä oli vuonna 2019 uusia kysymyksiä, kun kyselyssä painottuivat lasten väkivaltakokemuksista kysyminen. Uusien kysymysten kehittämisessä on huomioitu kansainväliset suositukset ja mittaristot, Lapsiuhritutkimus ja aikaisemmat Kouluterveyskyselyn aihetta käsittelevät kysymykset, ja niillä vastataan Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman (2016-2018) eli LAPE:n tavoitteeseen tuottaa säännöllistä seurantatietoa lasten ja nuorten väkivaltakokemusten yleisyydestä.

Kouluterveyskyselyssä oli myös kysymyksiä, jotka kohdennettiin sijoitettuihin asuville lapsille ja nuorille. Sijoitettujen lasten ja nuorten elämään liittyy erityispiirteitä, joista ei saada tietoa yleisellä, koko väestölle kohdennetulla kyselyllä. Kyselyn uudet lisäkysymykset tuottavat säännöllistä seurantatietoa sijoitettujen lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja palvelukokemuksista. Lisäkysymysten kehittämisessä on huomioitu muissa maissa tehdyt laajat aihetta käsittelevät tutkimukset, ja niiden kehittämiseen on osallistunut laaja joukko lastensuojelun asiantuntijoita.

Kouluterveyskyselyn tuloksia voidaan hyödyntää monella tasolla:

- Oppilaitokset käyttävät Kouluterveyskyselyn tarjoamaa tietoa koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi, opiskeluhoitotyössä sekä terveystiedon opetuksessa.
- Kunnat hyödyntävät tuloksia hyvinvointijohtamisessa, esimerkiksi laadittaessa hyvinvointistrategiaa, lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa tai lastensuojelusuunnitelmaa.
- Valtakunnan tasolla Kouluterveyskyselyn tuloksia käytetään esimerkiksi politiikkaohjelmien ja erilaisten lakien toimeenpanon seurannassa ja arvioinnissa.

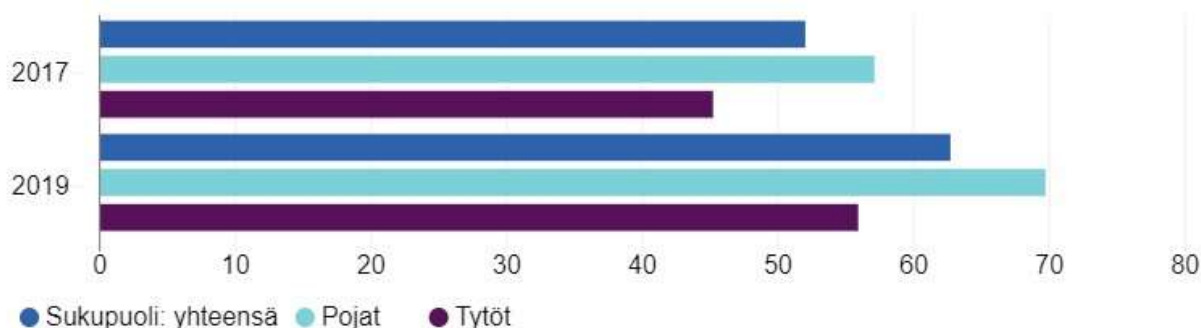
Kouluterveyskyselyn tulokset on jaettu seitsemään aihealueeseen, joita ovat 1) hyvinvointi, osallisuus ja vapaa-aika, 2) terveys ja toimintakyky, 3) elintavat, 4) varhaiskasvatus, koulunkäynti ja opiskelu, 5) perhe ja elinolot, 6) kasvuympäristön turvallisuus ja 7) palvelut ja avunsaanti.

Keskeiset tulokset Ranuan kunnan 4. ja 5. -luokkalaisten osalta

Hyvinvointi, osallisuus ja vapaa-aika

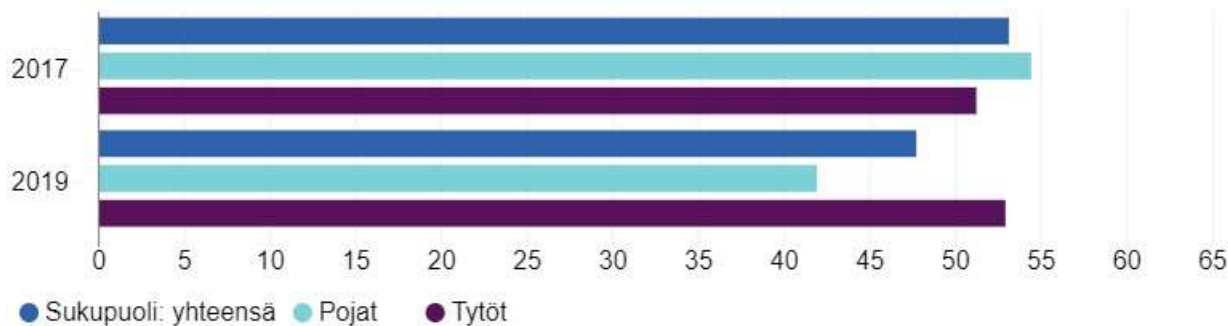
Ranualaisista perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaista yli 90 prosenttia on kyselyn perusteella melko- tai erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Yhteistulos on lähes sama kuin vuoden 2017 kyselyssä. Erittäin tyytyväisten osuus on kasvanut selkeästi sekä tytöillä että pojilla vuoden 2019 kyselyssä. Muuhun Lappiin ja koko maahan verrattuna ranualaiset 4. ja 5. -luokkalaisten ovat tyytyväisempiä elämäänsä.

Taulukko 1. Erittäin tyytyväinen elämäänsä (Ranua).

Itsensä kokeminen tärkeäksi koulu yhteisössä on kyselyn perusteella hieman laskenut parin vuoden takaisesta, tällä hetkellä hieman alle puolet (47%) kokee olevansa tärkeä osa koulu yhteisöä. Merkille pantavaa on kuitenkin se, että poikien osalta tärkeäksi kokemisen tunne on laskenut tyttöihin verrattuna selvästi enemmän kahdessa vuodessa. Sama negatiivinen kehitys itsensä tärkeäksi kokemisessa on havaittavissa myös Lapin ja koko maan osalta.

Taulukko 2. Itsensä kokeminen tärkeäksi koulu yhteisössä (Ranua).

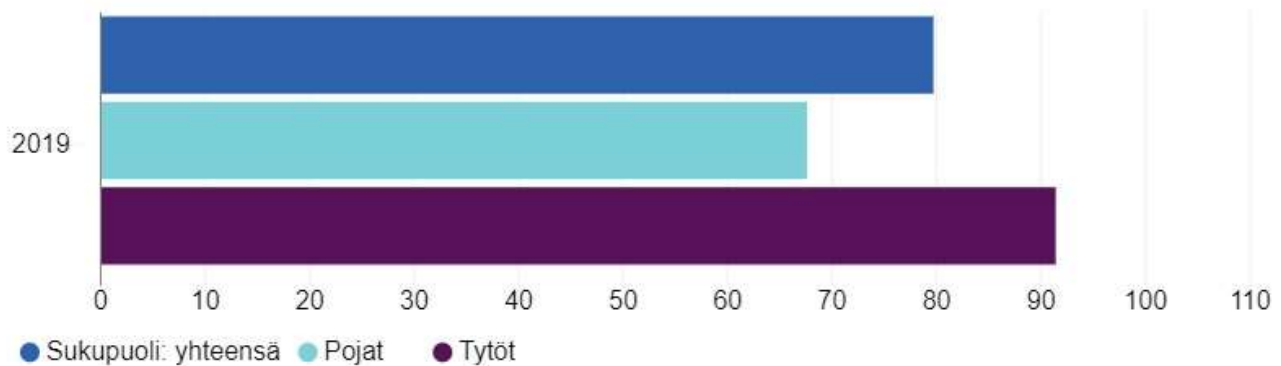

Luokkayhteisössä itsensä tärkeäksi kokee kuitenkin hieman yli 60 % kyselyyn vastanneista; tämä luku on pysynyt lähes samana parin vuoden takaiseen.

Osallistumisen osalta kaikki indikaattorit ovat kehittyneet myönteisesti kahdessa vuodessa. Erityisesti yhteisten sääntöjen suunnittelussa, kouluruokailun suunnittelussa ja oppituntien sisällön suunnittelussa osallistuminen on lisääntynyt huomattavasti.

Ranualaisista 4. ja 5. -luokkalaisista lähes kaikki harrastavat jotakin vähintään kerran viikossa. Yli kolmannes kaikista vastanneista harrastaa jotakin vähintään viitenä päivänä viikossa. Poikien ja tyttöjen välillä on selvä ero harrastusten suuntautumisessa; vaikuttaisi siltä, että taide- ja kulttuuriharrastukset tavoittavat tytöt paremmin. Sama ilmiö on havaittavissa koko maassa.

Taulukko 3. Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään kerran viikossa (Ranua).

Kaverisuhteissa 4. ja 5. -luokan oppilaiden tilanne on pysynyt suunnilleen samana molempina tutkimusvuosina. Kaikilla kyselyyn vastanneilla on vähintään yksi hyvä kaveri, yksinäisyyttä kokee kuitenkin joskus alle kolmannes vastanneista. Ajoittaisen yksinäisyyden kokemus on kuitenkin vähentynyt vuodesta 2017. Ranualla koetaan myös vähemmän ajoittaista yksinäisyyttä kuin Lapissa.

Terveys

Kokemus omasta terveydentilasta ei ranualaisien 4. ja 5. -luokkalaisten osalta eroa kovinkaan paljoa koko maan tai Lapin tilanteesta. Erittäin hyväksi tai melko hyväksi terveydentilansa kokee 88 % ranualaisista, kun koko maan vastaava osuus on 91 % ja Lapin 89 %.

Melko- tai erittäin huonoksi terveydentilansa kokee 3 % vastanneista ranualaisista 4. ja 5. -luokkalaisista. Osuus on huolestuttavasti lähes kolminkertaistunut kahdessa vuodessa.

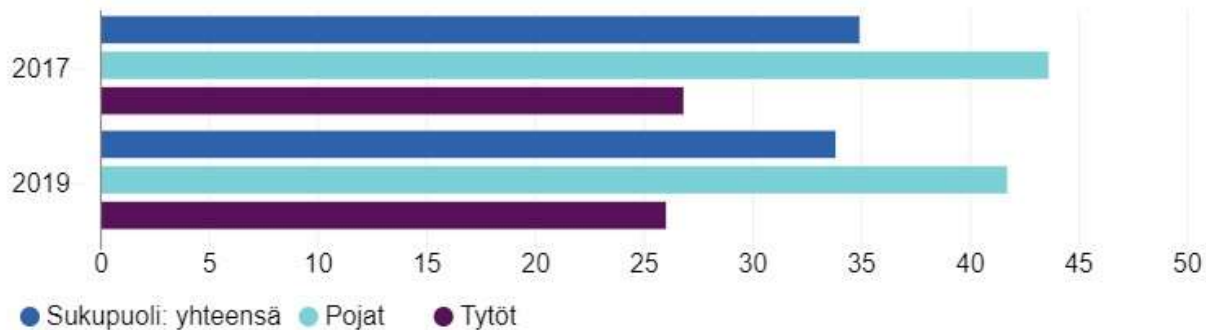
Niiden oppilaiden määrä, jotka kokevat usein niska- tai hartiakipuja, vatsakipuja, päänsärkyä tai joilla on vaikeuksia nukahtaa tai he heräilevät öisin, on vähentynyt vuodesta 2017. Tähän tulokseen vaikuttanee Kirkonkylän koulun siirtyminen kaikkien oppilaiden osalta väistötiloihin lukuvuotena 2018-2019.

Tutkimusajankohdan aikana mielialaan liittyvistä ongelmista kahden viime viikon aikana on kärsinyt 12 % ranualaisista 4. ja 5. -luokkalaisista. Osuus on kasvanut parin vuoden takaisesta

kyselyajankohdasta lähes neljällä prosentilla ollen kuitenkin vielä alle Lapin alueen keskitason ja valtakunnallisesti keskitasoa.

Suun terveyden osalta tilanne on Ranualla hieman parantunut edellisestä kyselystä. Harvemmin kuin kahdesti hampaansa harjaavien osuus on pienentynyt sekä tyttöjen että poikien keskuudessa.

Taulukko 4. Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä (Ranua).

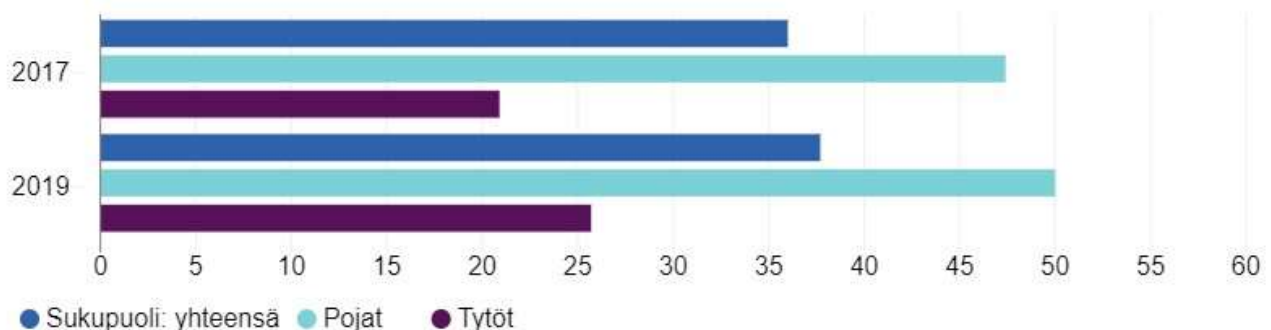

Elintavat

Aamupalaa syö ranualaisista 4. ja 5. -luokkalaisista hieman vajaa 84 %. Osuus on hyvä, vertaapa sitä sitten Lapin tai koko maan osuuteen. Parin vuoden takaiseen nähden joka koulupäivä aamupalansa syövien osuus on noussut sekä tytöissä että pojissa. Kyselyyn vastanneista 1,5 % ilmoittaa, ettei syö aamupalaa ollenkaan kouluviikolla.

Liikunnan osalta vähintään tunnin joka päivä liikkuvien osuus on noussut sekä tyttöjen että poikien kohdalla. Tämä kehitys on ollut positiivista verrattuna niin Lapin kuin koko maan tulokseen. Kyselyyn vastanneista 2,9 % ilmoittaa, ettei liiku ollenkaan.

Taulukko 5. Vähintään tunnin päivittäin liikkuvat (Ranua).

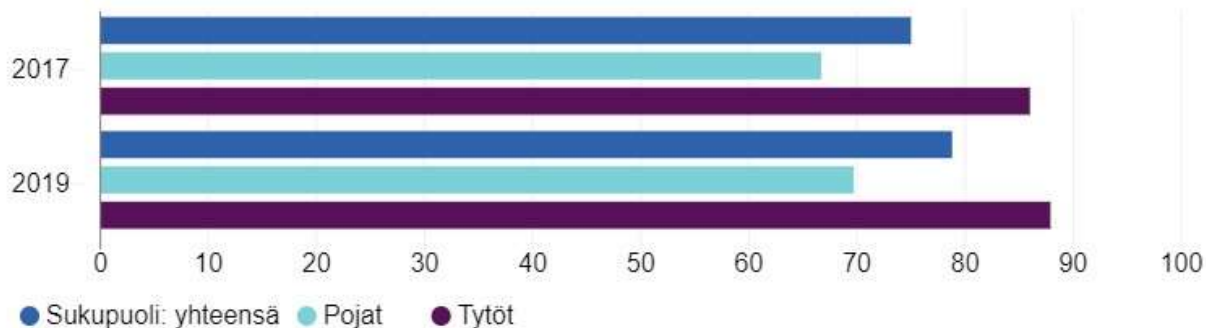
Tupakkatuotteita tai sähkötupakkaa on kokeillut vähintään kerran ranualaisista 4. ja 5. -luokkalaisista 4,4 %. Osuus on pienempi kuin Lapissa ja keskiarvoa koko maata tarkasteltaessa. Nuuskaa ei ole kokeillut yksikään ranualaisista vastanneista.

Nettiriippuvuudesta puhuttaessa niiden tyttöjen osuus, jotka ovat yrittäneet viettää vähemmän aikaa netissä, mutta eivät ole siinä onnistuneet, on kasvanut selkeästi vuodesta 2017. Vastaava prosenttiluku on taas poikien osalta pienentynyt. Lapin ja koko maan osalta voidaan tulkita nettiriippuvuuden lisääntyneen parissa vuodessa. Ranualaisista vastanneista 4,4 % ilmoittaa melko usein tinkivänsä syömisestä ja nukkumisesta netin vuoksi.

Koulunkäynti

Hyvin paljon tai melko paljon koulunkäynnistä pitää lähes 80 % vastanneista ranualaisista 4. ja 5.-luokkalaisista. Koulunkäynti on pidetumpää tyttöjen kuin poikien keskuudessa. Koulunkäynnin suosio näyttäisi lisääntyneen hieman edelliseen kyselyajankohtaan verrattuna Ranualla, mikä kulkee vastavirtaan Lapin ja koko maan tulosten kanssa.

Taulukko 6. Pitää melko tai hyvin paljon koulunkäynnistä (Ranua).

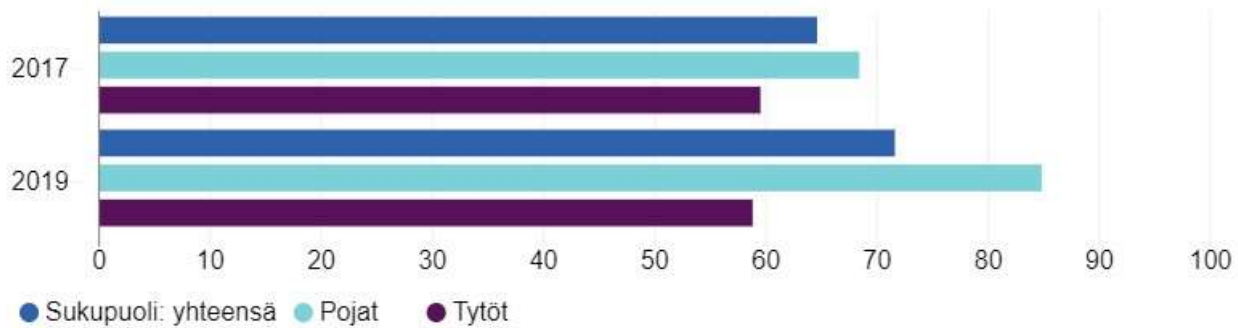

Lukemisessa, kirjoittamisessa tai laskemisessa paljon vaikeuksia kokee 1,4 % vastanneista ranualaisista. Lappiin (3,1 %) ja koko maahan (3,1 %) verrattuna Ranualla tilanne on hyvä.

Luokkatilanteita pitää useimmiten rauhallisina noin 42 % ranualaisista 4. ja 5.-luokkalaisista. Prosenttiosuus on huomattavasti suurempi, kuin Lapissa ja koko maassa. Ranualla uskalletaan myös sanoa luokassa omat mielipiteet.

Mielenkiintoista on huomioida ranualaisten poikien parempi viihtyminen luokkakavereiden seurassa verrattuna tyttöihin; pojilla prosenttiluku on lähes 85 %, kun taas tytöillä vastaava luku on alle 60 %.

Taulukko 7. Luokan oppilaat viihtyvät usein yhdessä (Ranua).

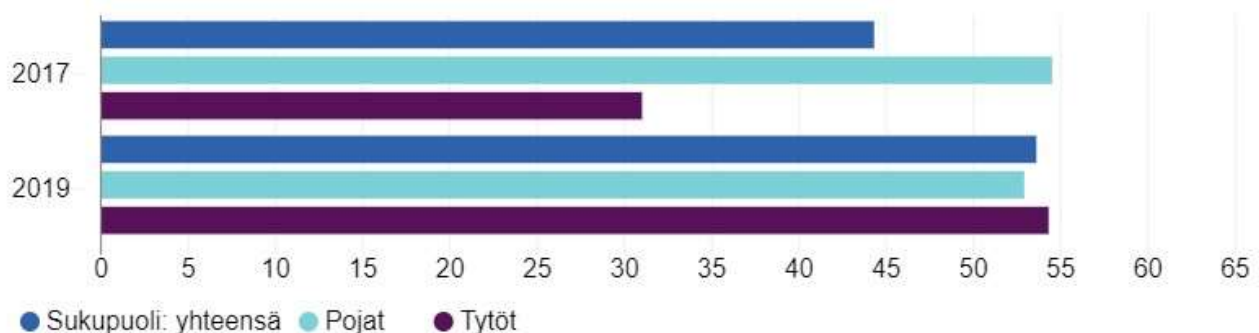

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet ranualaiset 4. ja 5. -luokkalaiset ovat sitä mieltä, että opettajat ovat koulussa ainakin joskus kiinnostuneita siitä, mitä oppilaille kuuluu. Liki puolet opettajista ovat vastausten perusteella usein kiinnostuneita oppilaiden kuulumisista. Oppilaat tulevat kyselyn perusteella myös (88,4 %) hyvin toimeen opettajien kanssa. Luku on suurempi kuin Lapissa tai koko maassa. Samaan tulokseen voi päätyä puhuttaessa koulukavereista; noin 82 % oppilaista kokee tulevansa hyvin toimeen koulukavereidensa kanssa. Välitunneilla 1,4 % kyselyyn vastanneista ranualaisista 4. ja 5. -luokkalaisista kokee yksinäisyyttä. Suunnilleen sama osa vastanneista myös kokee välitunnit pelottavina. Ilahduttavaa kuitenkin on, että yksinäisyyttä kokevien määrä on vähentynyt yli puolella vuodesta 2017. Lähes neljännes vastanneista toivoisi välitunneille lisää järjestettyä ohjelmaa. Ehkäpä tämä auttaisi myös yksinäisyyttä ja pelkoa kokevia oppilaita rohkaistumaan mukaan välituntiaktiviteetteihin.

Perhe

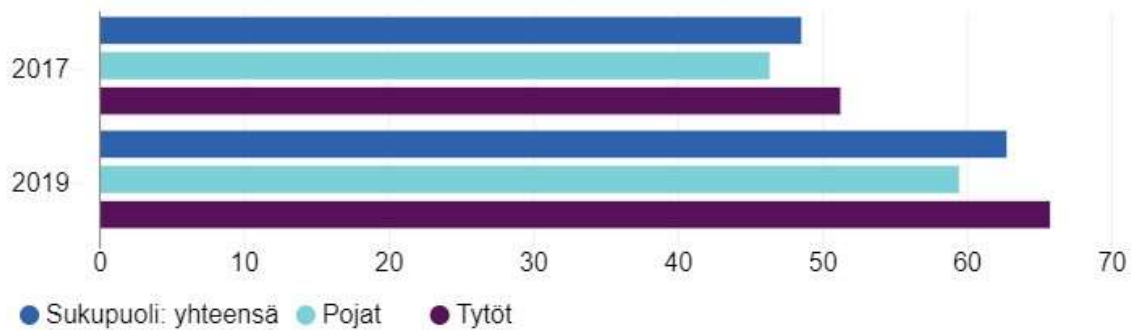
Yli puolet kyselyyn vastanneista ranualaisista pitää keskusteluyhteyttänsä vanhempiin hyvänä. Heidän osuus on myös ilahduttavasti kasvanut edellisestä tutkimuskerrasta, erityisesti tyttöjen parantuneiden kokemusten myötä. Lapin osalta tulos on Ranualla samankaltainen, mutta koko maahan verrattuna parannettavaa jää vielä hieman. Keskusteluvaikeuksia vanhemman kanssa kokee 2,9 % vastanneista. Vuorovaikutuksen avoimuus vanhempien ja lasten välillä on myös Ranualla parantunut viime tutkimuskerrasta, mutta Lapin ja koko maan tasoon on vielä matkaa.

Taulukko 8. Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa (Ranua).

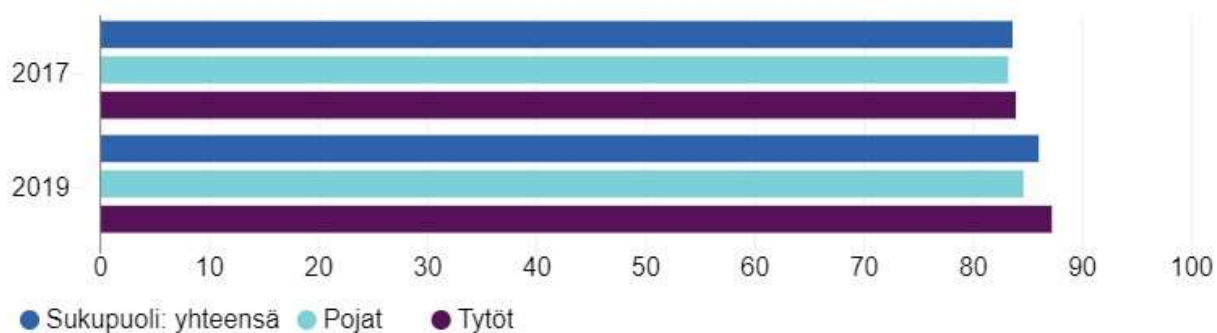

Taulukko 9. Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus avointa (Ranua).

Yli puolet (55,1 %) ranualaisista 4. ja 5. -luokkalaisista käy vanhempiensa kanssa keskustelua koulupäivästä, vajaa puolet (44,1 %) taas sopii usein kotiintuloajoista vanhempiensa kanssa. Ilahduttavaa on, että yli 82 % vastanneista kokee, että vanhemmat tukevat ja kannustavat heitä usein. Kaikki kolme edellä mainittua indikaattorilukua ovat kuitenkin valitettavasti Ranualla pienempiä kuin Lapissa tai muualla maassa keskimäärin.

Taulukko 10. Kokee, että vanhemmat tukevat ja kannustavat usein (Ranua).

Ranualla perheiden lapsimäärä on perinteisesti ollut suuri. Tämä heijastuu myös kysymyksessä perheenjäsenten tai muiden läheisten hoitamisesta. Kysymykseen vastanneista 4. ja 5. luokan oppilaista peräti 21,2 % ilmoittaa hoitavansa vähintään viikoittain perheenjäseniä tai muita läheisiä. Osuus on yli kaksinkertainen verrattuna sekä koko maan että Lapin tasoon.

Kasvu ympäristön turvallisuus

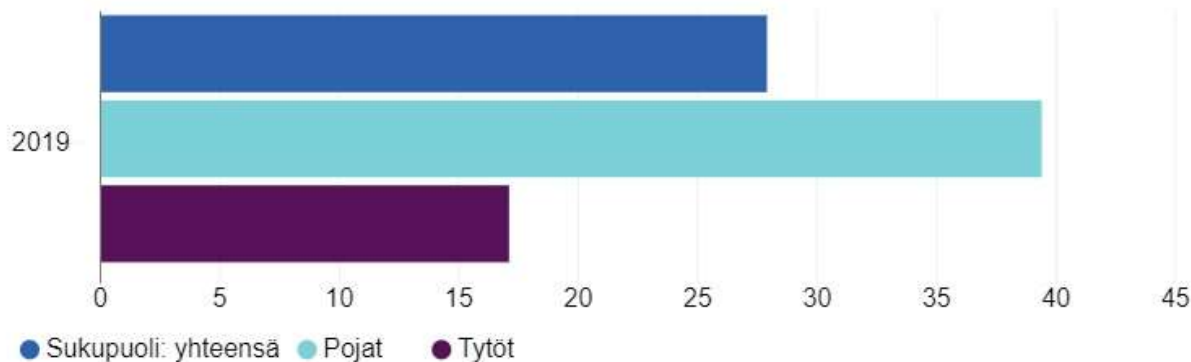
Koulukiusaamisesta puhuttaessa 5,9 % kyselyyn vastanneista ranualaisista 4. ja 5. -luokan oppilaista on kokenut koulukiusaamista vähintään kerran viikossa lukukauden ajan. Osuus on onneksi pienemmän päin verrattuna parin vuoden takaiseen kyselyyn ja verrattaessa Lapin ja koko maan prosenttilukuihin Ranua on molemmissa alle keskiarvon. 64,7 % vastanneista ei ole kokenut koulukiusaamista lainkaan lukukauden aikana ja 84,1 % ilmoittaa, ettei ole osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen. Huolestuttava kehityssuunta on kuitenkin Ranualla niiden oppilaiden osuuden moninkertaistuminen, jotka ovat osallistuneet muiden oppilaiden

kiusaamiseen vähintään kerran viikossa. Vuoden 2017 kyselyssä osuus oli 1%, nyt vastaava osuus on peräti 5,8 % ollen yli kaksinkertainen Lapin ja maan keskiarvoon verrattuna.

Fyysistä uhkaa vuoden aikana on kokenut 9 % vastanneista ranualaisista lapsista. Prosenttiosuus on selkeästi pienempi kuin Lapissa ja koko maassa. Vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysisestä laiminlyönnistä on puolestaan kärsinyt 4,4 % vastanneista ranualaisista 4. ja 5. -luokan oppilaista. Tämä prosenttiosuus on kaksinkertainen Lappiin ja muuhun maahan verrattuna. Fyysisenä laiminlyöntinä tutkimuksessa esitetään ilman ruokaa tai juomista, puhtaita vaatteita tai puhdasta, lämmintä paikkaa jättäminen. 13,4 prosenttia vastanneista ranualaisista on kokenut henkistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten taholta elämänsä aikana; vuoden aikana henkistä väkivaltaa kokeneiden osuus (20,3 %) on vieläkin suurempi. Molemmissa vastauksissa myös korostuu poikien osuus henkisen väkivallan kokemisessa. Valitettavasti Ranualla vastauksissa korostuu henkinen väkivalta muiden perheenjäsenten taholta, sitä on kokenut vuoden aikana 31,8 % vastanneista.

Fyysisen väkivallan kokemus vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten taholta viimeisen vuoden aikana oli 14,7 %:lla kyselyyn vastanneista ranualaisista 4. ja 5. -luokan oppilaista. Vastaukset noudattelivat Lapin ja koko maan tasoa. Fyysisen väkivallan kokemuksissa korostui poikien osuus kautta maan. Erittäin huolestuttavana näyttäytyy kuitenkin ranualaisten oppilaiden muiden perheenjäsenten taholta nähty tai kuultu väkivalta, etenkin poikien osalta. Osuus on yli kaksinkertainen lappiin tai muuhun maahan verrattuna. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Entä oletko itse nähnyt tai kuullut, että joku perheestäsi on tehnyt toiselle perheenjäsenellesi seuraavia asioita viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?" 1) tarttunut niin, että häneen sattui, 2) töninyt tai ravistellut häntä vihaisesti, 3) tukistanut häntä, 4) läimäyttänyt häntä, 5) lyönyt häntä nyrkillä tai esineellä, 6) potkaissut häntä, 7) satuttanut häntä muuten fyysisesti. Vastausvaihtoehdot: 1) kyllä, 2) en.

Taulukko 11. Nähnyt tai kuullut muiden perheenjäsenten välistä väkivaltaa vuoden aikana (Ranua).

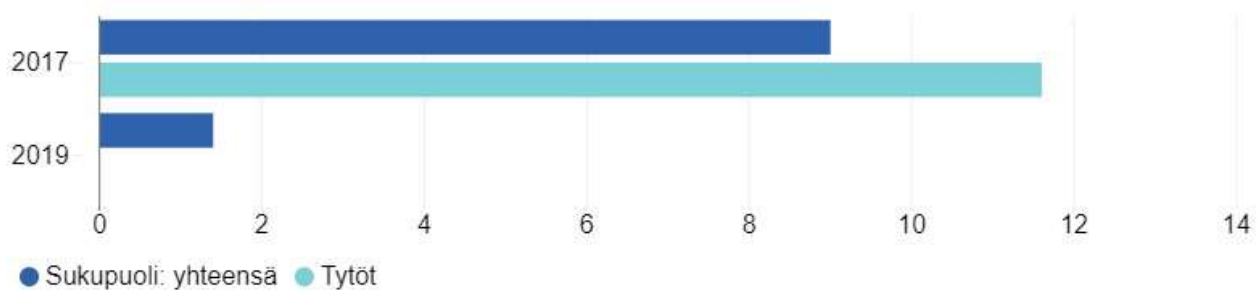

Joka kymmenes ranualaisista kyselyyn vastanneista 4. ja 5. -luokkalaisesta on kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana.

Valitettavasti edellä mainitut kokemukset vaikuttaisivat olevan Ranualla kaksi kertaa yleisempiä kuin Lapissa tai muualla Suomessa keskimäärin.

Puhuttaessa koulujen fyysisistä työoloista on vastauksissa selkeästi havaittavissa Kirkonkylän koulun kaikkien oppilaiden siirtyminen opiskelemaan kunnollisiin väistötiloihin vuoden 2019 alusta. Kokemukset koulun kylmyydestä, tunkkaisesta ilmasta ja epämiellyttävästä hajusta ovat vähentyneet todella selkeästi verrattuna vuoden 2017 kyselyyn. Esimerkiksi koulun sisäilman koki tunkkaiseksi vuonna 2017 liki 30 % vastanneista ranualaisista, vuonna 2019 vain 1,5 %. Väistötiloissa opiskelee tiiviisti monta luokkaa oppilaita, joten on ymmärrettävää, että häiritsevän melun kokemus on lisääntynyt kyselyn perusteella. Myös wc-, pukeutumis- ja peseytymistilat koetaan huonommiksi. Tuloksia analysoitaessa tulee myös muistaa, että Kirkonkylän koulun lisäksi tuloksessa on mukana myös Kuhan koulun ja lakkautetun Impiön koulun 4. ja 5. -luokkalaisten vastaukset. Kaikkienensa työolojen fyysinen häiritsevyyys on Ranuan kunnan 4. ja 5. -luokkien oppilaiden osalta laskenut selkeästi.

Taulukko 12. Koulun fyysiset työolot häirinneet koulutyötä (Ranua).

Vanhempien liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttaa haittaa 3,1 % ranualaiselle 4. ja 5. -luokan oppilaalle. Osuus on kasvanut parin vuoden takaisesta kolminkertaiseksi. Sama kasvutrendi näkyy koko Lapista puhuttaessa. Valtakunnan tasolla muutosta ei ole tapahtunut verrattaessa vuotta 2017 ja 2019 toisiinsa.

Keskeiset tulokset Ranuan kunnan 8. ja 9. luokkalaisten osalta

Kokemukset hyvinvoinnista, osallisuudesta ja vapaa-ajasta

Vuoden 2017 tulokset olivat hyvinvointia ja osallisuutta mittaavien kysymysten osalta ranualaisten nuorten kohdalla erinomaiset, mutta nyt lähes kaikissa tämän osa-alueen kysymyksissä tulokset olivat heikentyneet ja olivat muuhun Suomeen verrattuna huonommat.

Ranualaisten nuorten elämään tyytyväisyys on laskenut reilusti viime kyselykerrasta. 25 prosenttia ranualaisista pojista vastaa olevansa erittäin tyytyväinen elämäänsä, kun vastaava luku tyttöjen osalta on 10,9 prosenttia. Kuitenkin 69,8 prosenttia ranualaisista nuorista on joko erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä ja vain 8,4 prosenttia sanoo olevansa joko melko tai erittäin

tytymätön. Ranualaisista nuorista 46,5 prosenttia kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä ja 35,6 prosenttia tärkeä osa koulu yhteisöä. Tässäkin tyttöjen ja poikien ero on merkittävä.

Erittäin tyytyväinen elämäänsä %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
41,10	28,40	28,30	17,70	31,30	30,60
			Ranua: tytöt 10,9 % ja pojat 25,0 %		
Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
64,1	61,1	63,7	46,5	55,5	56,6
			Ranua: tytöt 32,8 % ja pojat 63,4 %		
Kokee olevansa tärkeä osa koulu yhteisöä %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
57,6	52,0	54,7	35,6	43,5	43,1
			Ranua: tytöt 20,7 % ja pojat 53,7 %		

Osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet ovat Ranualla menneet parempaan suuntaan oppituntien järjestelyiden ja kouluruokailun osalta. Pojat kokevat vaikutusmahdollisuudet paremmaksi kuin tytöt kaikilla muilla alueilla paitsi koulun tapahtumien järjestämisen suhteen jossa tytöt näkivät hieman enemmän vaikutusmahdollisuuksia.

Harrastuksia ja vapaa-ajaa kartoittavien kysymysten kohdalla positiivisena asiana nousi ranualaisten nuorten kokemus siitä, että heille on tarjolla oleskelutiloja. Poikien tulos oli tässä heikompi kuin tyttöjen. Harrastuspaikkojen kuitenkin koetaan sijaitsevan liian kaukana (34,8 %). Harrastuneisuudessa Ranualla korostuu musiikki, kuvataide/valokuvaaminen, kirjojen lukeminen, käsityöt/rakentelu/korjaaminen sekä yhdistys/järjestötoimintaan osallistuminen. Lapin alueeseen tai koko Suomeen verrattuna Ranualla ei liikuta ohjatusti niin paljoa kuin muualla. Myös näytteleminen/sirkus/tanssi ja elokuvat/teatterit/konsertit/näyttelyt jäävät paljon vähemmälle kuin muualla. Ranualaiset nuoret harrastavat pelaamista mobiililaitteella tai tietokoneella vähemmän kuin nuoret muualla maassa. Samoin Ranualla harrastetaan muuta maata vähemmän TVT-taitoja vaativia asioita kuten koodausta tai ohjelmointia, animaatioiden, videoiden tai elokuvien tekemistä tai mediasisältöjen julkaisemista.

Kokee, että asuinalueella ei ole tarpeeksi oleskelutiloja nuorille %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
28,70	31,70	33,20	19,30	30,60	32,40

			Ranua: tytöt 17,3 % ja pojat 22,2 %		
Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			31,60	42,60	51,10
			Ranua: tytöt 30,4 % ja pojat 31,7 %		
Harrastaa pelaamista mobiililaitteella tai tietokoneella vähintään kuukausittain %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			57,3	63,90	65,70
			Ranua: tytöt 39,2 % ja pojat 81,6 %		

Merkittävää heikennystä on havaittavissa myös yksinäisyyden kokemuksessa. 14,0 % ranualaisista nuorista kokee, ettei ole yhtään läheistä ystävää ja sama määrä nuorista kokee myös itsensä yksinäiseksi. Vuoden 2017 kyselyn vastaavat luvut olivat 5,10 % ja 3,10 %. Vuoden 2013 tuloksen mukaan ilman yhtään läheistä ystävää oli 12,2 prosenttia nuorista. Pojissa on enemmän niitä, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää, mutta tytöt kokevat huomattavasti enemmän yksinäisyyttä.

Kokemukset terveydestä

Koettu terveys ei ranualaisten osalta poikkea kovin paljoa muun Suomen tuloksista. Edelliseen kyselyyn verrattuna koettu terveys on mennyt kuitenkin kokonaisuudessaan huonompaan suuntaan ja suurinta nousua on tapahtunut päänsäryssä, vaikeudessa päästä uneen, selän alaosan kipuilussa, väsymyksessä/heikotuksessa, kohtalaisessa tai vaikeassa ahdistuneisuudessa ja mielialan huolissa.

Vaikeuksia päästä uneen vähintään kerran viikossa %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
16,30	28,50	28,30	34,70	28,30	28,70
			Ranua: tytöt 37,9 % ja pojat 31,0 %		
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
3,20	11,50	12,20	12,20	11,90	12,90
			Ranua: tytöt 16,1 % ja pojat - %		
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa

21,60	28,00	27,10	42,20	30,60	30,40
			Ranua: tytöt 57,7 % ja pojat 21,1 %		

Hampaiden harjaus on mennyt entisestään huonompaan suuntaan. Hampaita harjaa harvemmin kuin kaksi kertaa päivässä lähes puolet nuorista (47,50 %) kun vastaava luku oli viime kyselykerralla 45,90 %. Pojista 61,9 prosenttia harjaa hampaansa harvemmin kuin kaksi kertaa päivässä ja 11,9 prosenttia harjaa hampaansa vähintään kerran viikossa, mutta ei päivittäin. Sukupuoliyhdyntässä olleiden osuus on Ranualla kasvanut 16,8 prosentista 17,4 prosenttiin, mutta muuhun maahan verrattuna tilanne on edelleen parempi. Lapin AVI:n alueella sukupuoliyhdyntässä olleiden nuorten osuus on kasvanut 19,9 prosentista 23,8 prosenttiin. Myös seksuaaliterveyteen liittyvät kysymykset olivat ranualaisilla paremmat verrattuna Lapin AVI:n tai koko maan tuloksiin.

Toimintarajoitteita mittaavissa kysymyksissä ei ollut huolta-aiheuttavia osa-alueita ja Ranuan tulokset ovat samalla tasolla Lapin AVI:in tai koko maahan verrattuna. Suurimmat prosentit tulivat kohtaan, jossa arvioitiin muistamista, keskittymistä tai oppimista.

Paljon vaikeuksia muistamisessa, keskittymisessä tai oppimisessä %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			15,8	18,3	18,2
			Ranua: tytöt 20,7 % ja pojat ...		

Kokemukset elintavoista

Ruokatottumuksien osalta ranualaisten kehityssuunta on myös huolestuttava, koska entistä useampi jättää syömättä aamupalan ja koululounaan.

Ei syö aamupalaa joka arkiamu %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
26,50	34,3	38,1	38,6	42,4	41,4
			Ranua: tytöt 41,4 % ja pojat 33,3 %		
Ei syö koululounasta päivittäin %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
21,4	27,2	29,8	31,7	30,1	36,5
			Ranua: tytöt 37,9 % ja pojat 23,8 %		

Entistä useampi ranualainen nuori harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan yhden tunnin. Ylipainoisten osuus Ranualla on kuitenkin enää 12,9 prosenttia, kun se vielä viime

kyselykerralla oli 28,1 prosenttia. Tytöistä ylipainoisia on 10,2 prosenttia ja pojista on 16,7 prosenttia. Arkisin alle kahdeksan tuntia nukkuvien osuus on kasvanut Ranualla 19,6 prosentista 30,0 prosenttiin ja on hieman enemmän tyttöjen ongelma kuin poikien.

Tupakkatuotteiden käytön suhteen Ranualla kehityssuunta on huolestuttava ja huomattavasti korkeampaa kuin muualla maassa. Vähintään kerran jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta kokeilleiden osuus on 55,10 prosenttia mikä on enemmän kuin Lapin AVI:n (51,0 %) tai koko maan (42,4 %) keskiarvo. Jonkin tupakkatuotteen tai sähkösavukkeen päivittäinen käyttö on Ranualla noussut 12,2 prosentista 20,6 prosenttiin. Tupakan päivittäinen käyttö on Ranualla hieman pienentynyt, mutta nuuskan ja sähkösavukkeiden taas lisääntynyt. Ranualaisista pojista päivittäin nuuskaavia on peräti 26,2 prosenttia.

Raittius on Ranualla tippunut 81,3 prosentista 58,0 prosenttiin ja on nyt lähellä koko maan keskiarvoa (60,7 %). Viikoittain alkoholia käyttäviä on Ranualla 6 prosenttia ja tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa on 9 prosenttia nuorista. Laittomien huumeiden tai kannabiksen kokeilut ovat Ranualla lisääntyneet ja ovat nyt suurin piirtein samalla tasolla muuhun maahan nähden (noin 8 %). 19,2 prosenttia on sitä mieltä, että Ranualta on helppo hankkia huumeita, kun vastaavat luvut ovat Lapin AVI:n alueella 39,4 prosenttia ja koko maassa 48,1 prosenttia.

Nuorten keskuudessa suvaitsevaisuus ikäistensä tupakointiin on laskenut, nuuskaamisen suhteen pysynyt samassa, mutta sähkösavukkeiden osalta kasvanut. Ikäisiltään sähkösavukkeiden käytön hyväksyy 37,6 prosenttia nuorista. Myös suvaitsevaisuus ikäistensä alkoholin käyttämiseen ja kannabiksen polttoon on kasvanut.

Riippuvuuksien osalta Ranualla ei ole juurikaan sellaisia nuoria, jotka pelaisivat viikoittain rahapelejä. Netissä kuitenkin kuluu enemmän aikaa kuin nuori on ajatellut tai haluaisi ja tämä vaikuttaa nukkumiseen tai syömisiin.

Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
25,3	22,9	23,4	38,5	30,1	29,7
			Ranua: tytöt 44,4 % ja pojat 29,7 %		
Huomannut usein olevansa netissä, vaikka ei ole huvittanut %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
28,4	31,8	30,4	37,1	34,0	34,6
			Ranua: tytöt 43,4 % ja pojat 27,8 %		

Kokemukset koulunkäynnistä ja opiskelusta

Koulunkäynnistä pitävien osuus on Ranualla laskenut 68 prosentista 56,3 prosenttiin kun muualla maassa suunta on ollut nimenomaan positiivinen. Ranualla koulu-uupumus on kasvanut, opintojen merkitys on vähentynyt ja riittämättömyyden tunne opiskelijana kasvanut.

Kaikissa kysymyksissä, jotka koskevat vaikeuksia koulunkäynnissä ja opiskelussa, Ranuan tulokset ovat huonontuneet viime kyselykerrasta. Ranuan tulokset jäävät hieman huonommiksi Lapin AVI:n alueen tai koko maan keskiarvoista kaikissa muissa kohdissa, paitsi tunnilla vastaaminen koetaan Ranualla hieman helpommaksi.

Sairauspoissaolojen ja myöhästymisten suhteen Ranuan tulokset on positiivisemmat kuin Lapin AVI:n alueella tai koko maassa. Luvattomien poissaolojen suhteen on Ranualla havaittavissa pientä kasvua.

Luokka- ja oppilaitosyhteisöä kartoittavien kysymysten kohdalla on taas havaittavissa selkeää laskua ranualaisten vastauksissa ja tulokset jäävät pääsääntöisesti huonommiksi kuin Lapin AVI:n tai koko maan keskiarvot. Ranualla kuitenkin oppilaiden viihtyminen omassa luokassa tai ryhmässä on parantunut viime kyselykerrasta. Ranualla välitunneille ei juurikaan toivota järjestettyä ohjelmaa.

Luokassa tai ryhmässä hyvä työrauha %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
81,6	71,3	68,0	67,6	73,9	70,2
			Ranua: tytöt 62,1 % ja pojat 73,8 %		
Luokan tai ryhmän ilmapiiri tukee mielipiteen ilmaisua %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
79,6	79,1	80,7	72,3	80,8	80,5
			Ranua: tytöt 63,8 % ja pojat 82,9 %		
Luokan tai ryhmän oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
64,9	74,6	76,3	67,3	79,1	77,3
			Ranua: tytöt 60,7 % ja pojat 75,0 %		
Opettajat eivät kohtele oppilaita oikeudenmukaisesti %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
21,6	25,4	25,9	34,7	26,8	28,3

			Ranua: tytöt 32,8 % ja pojat 35,7 %		
Opettajat eivät ole kiinnostuneita oppilaan kuulumisista %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
40,8	46,3	43,9	52,0	41,4	41,7
			Ranua: tytöt 58,6 % ja pojat 41,5 %		
Toivoo järjestettyä ohjelmaa välitunnilla %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
15,5	18,6	15,1	7,9	14,1	12,6
			Ranua: tytöt 8,6 % ja pojat ..		

Kokemukset perheestä ja elinoloista

Yhä useampi ranualainen nuori vastaa, että perheen koettu taloudellinen tilanne on kohtalainen tai sitä huonompi.

Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
28,0	31,3	32,0	31,3	26,3	25,4
			Ranua: tytöt 33,9 % ja pojat 27,5 %		

39,2 prosenttia ranualaisista nuorista kokee, että keskusteluyhteys vanhempiin on hyvä ja 6,2 prosentilla on keskusteluvaikeuksia. Tyttöjen ja poikien tuloksissa on tässä kuitenkin huomattava ero – 60 prosenttia pojista kertoo, että keskusteluyhteys vanhempiin on hyvä, kun tytöistä vain 25 prosenttia on tätä mieltä.

Kokemukset kasvuympäristön turvallisuudesta

Koulukiusattuna oleminen vähintään kerran viikossa on vähentynyt 8,2 prosentista 5,9 prosenttiin.

Häirintää ja väkivaltaa koskevien kysymysten tulokset ovat huolestuttavampia. Fyysistä uhkaa kouluvuoden aikana on kokenut 22,7 prosenttia ranualaisista nuorista – tytöt ja pojat suurin piirtein saman verran. Seksuaalista häirintää on koettu maan keskiarvoa enemmän ja tämä on kohdistunut pääasiassa tyttöihin.

Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			11,6	7,3	7,1
			Ranua: tytöt 16,1 % ja pojat ..		
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			24,2	19,6	20,6
			Ranua: tytöt 36,8 % ja pojat ..		
Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
3,2	4,2	4,0	9,2	3,6	4,0
			Ranua: tytöt 10,7 % ja pojat ..		
Kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
10,6	11,4	12,0	19,4	16,0	16,9
			Ranua: tytöt 32,1 % ja pojat ..		

Nuorten kokemukset vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten tai muiden perheenjäsenten välisestä henkisestä väkivallasta on Ranualla hieman korkeampaa kuin muualla maassa. Myös muiden perheenjäsenten välinen fyysinen väkivalta näyttäytyy Ranualla korkeampana prosenttina.

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			29,9	27,9	27,9
			Ranua: tytöt 39,3 % ja pojat 17,1 %		
Kokenut muiden perheenjäsenten välistä henkistä väkivaltaa vuoden aikana %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			35,1	26,6	24,8
			Ranua: tytöt 43,6 % ja pojat 23,1 %		
Kokenut muiden perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa vuoden aikana %					
			2019		

			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			17,0	12,3	10,8
			Ranua: tytöt 16,7 % ja pojat 17,5 %		

Tapaturmien osalta tulokset ovat pysyneet suurin piirtein samoina ja samalla tasolla muun maan kanssa. Välitunneilla ja koulumatkoilla tapahtuneita tapaturmia on ollut Ranualla tässä kyselyssä hieman enemmän, mutta vapaa-ajalla tapahtuneita taas vähemmän. Ranualla päihtyneenä tapahtuneet tapaturmat ovat nousseet 2,1 prosentista 6,1 prosenttiin.

Oppilaitoksen fyysisiä työoloja mittaavissa kysymyksissä Ranuan tulokset ovat reilusti positiivisemmat kuin Lapin AVI:n alueen tai koko maan keskiarvot. Ainoastaan luokkahuoneen tai opiskelutilojen ahtaus häiritsee Ranualla oppilaita enemmän kuin muualla.

Vanhempien liiallisesta alkoholin käytöstä aiheutunut haitta on Ranualla noussut 1 prosentista 6,3 prosenttiin ja on nyt hieman enemmän kuin Lapin AVI:n alueella tai koko maassa.

Kokemukset palveluista ja avunsaannista

Ranualaisista nuorista peräti 48,4 prosenttia vastasi, että ei tiedä onko koulussa aikuinen, jonka kanssa voi keskustella mieltä painavista asioista. 29,5 prosentilla on ollut keskustelumahdollisuus, mutta 22,1 prosentilla ei ole ollut. Tyttöillä on ollut hieman enemmän vaikeuksia löytää koulusta tällaista aikuista.

86,8 prosenttia ranualaisista nuorista kokee, että on saanut tukea ja apua hyvinvointiin kouluterveydenhoitajalta lukuvuoden aikana ja 13,2 prosenttia on sitä mieltä, että ei ole saanut tukea tai apua, vaikka olisi tarvinnut.

Nuorten mielestä Ranualla on huonommat mahdollisuudet keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista. Edelliseen kyselykertaan verrattuna oppilaiden kouluterveydenhoitajalla, kuraattorilla ja psykologilla käynnit ovat lisääntyneet.

Käynyt kouluterveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
32,6	40,6	38,0	34,4	42,0	37,8
			Ranua: tytöt 42,9 % ja pojat 22,5 %		
Käynyt koulukuraattorilla lukuvuoden aikana %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
7,8	10,9	11,2	12,1	11,5	11,8

			Ranua: tytöt 17,3 % ja pojat ..		
Käynyt koulupsykologilla lukuvuoden aikana %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
4,4	7,9	8,5	9,9	7,9	9,0
			Ranua: tytöt 15,1 % ja pojat ..		
Helppo päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle muuhun kuin terveystarkastukseen %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
84,4	81,2	77,8	81,8	83,6	80,3

Vuoden 2017 kyselyyn verrattuna ranualaisten 8. ja 9. luokan oppilaiden vuoden 2019 kyselyn tulokset ovat lähes kaikilta osin menneet huonompaan suuntaan. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että edellisellä kyselykerralla tulokset olivat todella hyvät verrattuna Lapin AVI:n alueen tai koko Suomen tuloksiin verrattuna. Vuosivertailussa pidemmälläkin aikavälillä ranualaisten tulokset ovat menneet vuorotellen huonompaan ja parempaan. Huolestuttavaa on, että niin useassa kohtaan Ranuan tulokset ovat Lappiin tai muuhun maahan verrattuna nyt huonommat.

Keskeiset tulokset Ranuan kunnan lukion 1. ja 2. vuosiluokkien osalta

Kokemukset hyvinvoinnista, osallisuudesta ja vapaa-ajasta

Tyytyväisyys omaan hyvinvointiin ja vaikuttamismahdollisuuksiin ovat Ranuan lukiolaisten osalta hyvällä tasolla kuten vuonna 2017. Omaan elämäänsä erittäin tyytyväisten osuus on noussut 18,8 prosentista kolmannekseen vastaajista. Yli 80 prosenttia vastaajista on tyytyväisiä omaan elämäänsä tällä hetkellä. Silmiinpistävää on, että kokemus nuorten nauttimasta luottamuksesta on erittäin korkea, vaikkakin luvut Lapin AVI:n ja koko maan osalta ovat myös korkeat.

Vaikutusmahdollisuudet omaan elämään koettiin hyvinä ja vaikutusmahdollisuudet kouluun liittyviin asioihin olivat samaa tasoa kuin muuallakin. Vaikutusmahdollisuudet yhteisten sääntöjen laatimiseen koettiin erityisen hyväksi (Ranua 45,9 %; Lapin AVI 25,5 % ja koko maa 26,9 %).

Erittäin tyytyväinen elämäänsä %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
18,8	21,9	21,4	33,3	20,0	22,9
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
78,1	73,3	75,3	83,3	72,9	74,5
Kokee, että häneen luotetaan %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
			94,9	85,0	84,90

Harrastuksia ja vapaa-ajaa kartoittavien kysymysten kohdalla suunta on ollut selvästi negatiivinen. Lukiolaiset eivät koe, että Ranualla järjestetään nuorille kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa. Myös tietoisuus asuinalueen harrastusmahdollisuuksista on laskenut ja on alle Lapin ja koko maan keskitason. Kokemus nuorille suunnattujen oleskelutilojen riittävydestä on noussut edellisestä kyselykerrasta ja tulos on melkein samalla tasolla Lapin ja koko maan lukuihin verrattuna.

Harrastusten osalla liikunnan harrastaminen on hieman Lapin ja koko maan tasoa alhaisempaa, mutta silti hyvällä tasolla. Muutoin harrastustoiminnassa korostuvat musiikki ja kädentaidot. Ohjattua liikuntaa Ranualla ei harrasteta, vaikka muutoin lukiolaisista noin 40 prosenttia kertoo niin tekevänsä.

Harrastuksista puuttuvat myös kokonaan elokuvat, konsertit, teatteri, näyttelyt, kirjoittaminen, koodaaminen, animaatiot, videot ja ohjattu taiteen tai kulttuurin harrastaminen. Myös omatoiminen taiteen tai kulttuurin harrastaminen vapaa-ajalla on vähäistä. Mobiililaitteilla tai tietokoneella pelaaminen on vähäisempää muuhun maahan verrattuna. Lukeminen omaksi iloksi on pysynyt samalla tasolla, vaikka kehitys Lapin ja koko maan osalta on ollut laskeva verrattuna viime kyselykertaan.

Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
37,50	26,90	28,50	22,20	27,30	28,70
Kokee, että asuinalueella ei ole tarpeeksi oleskelutiloja nuorille, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
21,90	35,30	34,80	30,60	35,30	33,50
Tietää asuinalueen harrastusmahdollisuuksista, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
83,90	68,80	60,50	58,30	66,00	60,10
Harrastaa liikuntaa tai urheilee vähintään kuukausittain, %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			83,30	90,10	88,80
Lukee kirjoja omaksi ilokseen vähintään kuukausittain, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
29,00	34,10	33,20	31,40	28,70	30,00
Harrastaa pelaamista mobiililaitteella tai tietokoneella vähintään kuukausittain, %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			48,60	60,40	61,20
Harrastaa taidetta tai kulttuuria omatoimisesti vapaa-ajalla vähintään viikoittain, %					
			2019		

			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			14,30	31,70	33,20
Ei yhtään läheistä ystävää, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
18,80	8,70	7,20	..	8,00	7,90
Tuntee itsensä yksinäiseksi, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
..	11,60	10,30	21,60	14,20	11,70

Yksinäisyyden kokemuksissa muutos on ollut ristiriitaista. Vuonna 2017 lukiolaisista 18,8 prosenttia ilmoitti, ettei heillä ollut yhtään läheistä ystävää, mutta nyt sen suuntaisia vastauksia ei ollut. Sen sijaan aiemmin yksikään vastaajista ei ilmoittanut tuntevansa itseään yksinäiseksi, mutta nyt vastaajista 21,6 prosenttia teki näin. Vastaajista 16,2 prosenttia tunsi itsensä yksinäiseksi melko usein, 29,7 prosenttia tunsi itsensä yksinäiseksi joskus, 29,7 prosenttia tunsi yksinäisyyttä hyvin harvoin ja 18,9 prosenttia vastasi, ettei tunne itseään koskaan yksinäiseksi.

Kokemukset terveydestä

Koettu terveys ei lukiolaisten osalta ole suuresti muuttunut viime vuosien tuloksista ja pääasiassa tilanne on hyvä. Edelliseen kyselyyn verrattuna terveydentilan kokemukset keskinkertaiseksi tai huonoksi ovat lisääntyneet vain vähäisessä määrässä ja vastaukset olivat samalla tasolla muun maan ja Lapin kanssa (18,9 prosenttia). Päänsärky on vähentynyt ja on nyt samalla tasolla koko maan keskiarvon kanssa. Päivittäisestä päänsärystä ei edelleenkään raportoinut kukaan. Univaikeudet ovat vähentyneet 10 prosenttiyksiköllä ja ovat alhaisemmalla tasolla kuin Lapin ja koko maan keskiarvot. Silmiinpistävää on, että ranualaisista lukiolaisista yli 40 prosentilla on jokin lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma.

Päänsärkyä viikoittain, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
43,80	32,00	29,60	29,70	30,40	29,90
Vaikeuksia päästä uneen vähintään kerran viikossa, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
28,10	33,20	32,20	18,90	32,40	32,50

Lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
28,10	22,00	22,70	43,20	24,20	21,30
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
25,00	33,80	33,20	43,20	31,30	31,60

Hampaiden harjaus on mennyt edellisestä kyselykerrasta huonompaan suuntaan. Hampaiden harjaus vaihdellut edellisillä kyselykerroilla siten, että vuonna 2010-2011 hampaita harjasi harvemmin kuin kahdesti päivässä 26,5 prosenttia, minkä jälkeen luku nousi 40 prosenttiin vuonna 2013. Vuonna 2017 luku laski taas 25 prosenttiin vuonna 2017, mutta on nyt noussut jälleen yli 40 prosentin.

Masennukseen ja mielialaan liittyvät vastaukset ovat suurin piirtein samalla tasolla kuin edellisellä kyselykerralla. Kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta ei raportoinut kukaan. Vähintään kaksi viikkoa kestäneistä masennusoireista ilmoitti 16,2 prosenttia vastanneista (20 prosenttia vuonna 2017) ja mielialasta huolissaan olleiden osuus putosi 43,8 prosentista 39,4 prosenttiin.

Kokemukset elintavoista

Lukiolaisten ruokailutottumuksissa ei ole tapahtunut suurta muutosta. Yhä useampi käy syömässä koululounaan, mutta aamupalan syönnissä on palattu aiempien vuosien tasolle: 24,3 prosenttia vastanneista ei syö aamupalaa joka arki-aamuna. Liikunnan harrastus on edelleen suosittua. Yli 7 tuntia viikossa liikkuvia ei enää ole, mutta 32,4 prosenttia vastanneista harrastaa liikuntaa 4-6 tuntia viikossa. Muutos on kokonaisuudessaan ollut liikunnan harrastamisen osalta lisääntymään päin. Liikunnan harrastuksesta huolimatta ylipainoisuus on lisääntynyt. Ylipainoisuus on vaihdellut kyselyvuosina siten, että joka toisessa kyselyssä ylipainoisuutta on ollut ja joka toisessa sitä ei ole ollut. Ylipainoisten osuus on kuitenkin lisääntynyt vuonna 2008-2009 ilmoitetusta 11,1 prosentista nykyiseen 23,3 prosenttiin. Unen määrä on vähentynyt vuodesta 2017, mutta palannut edeltäviä kyselyitä vastaavalle tasolle. Vuoden 2017 kyselyssä arkisin alle 8 tuntia nukkuvien osuus oli selvästi alhaisempi kuin vuoden 2013 kyselyssä, joka oli 33,3 prosenttia vastanneista.

Ei syö aamupalaa joka arki-aamu, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
15,60	27,70	30,00	24,30	31,80	35,30

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
15,60	23,70	22,50	16,20	25,20	27,10
Ylipainoisuus, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
..	16,60	15,50	23,30	18,50	15,90
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
15,60	40,60	43,10	35,10	34,00	42,40
Raittius, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
77,40	36,20	35,30	65,70	36,50	34,90
Hyväksyy ikäisillään tupakoinnin, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
28,10	35,90	38,60	50,00	36,00	37,30

Päihteiden käytössä ranualaisten lukiolaisten tilanne on edelleen erittäin hyvä, mutta suhtautuminen päihteiden käyttöön on muuttunut selvästi aiempaa sallivammaksi. Raittiiden osuus on laskenut reilulla 10 prosenttiyksiköllä, mutta on edelleen erittäin korkea verrattuna koko maan tai Lapin keskiarvoihin. Päivittäin tupakoivia lukiolaisissa ei edelleenkään ole ja tupakkatuotteita kokeilleiden osuus on pysynyt reilussa puolessa vastaajista. Myöskään laittomien huumeiden tai kannabiksen käyttäjiä lukiolaisissa ei ole, vaikkakin aiempaa suurempi osuus vastanneista on sitä mieltä, että omalta paikkakunnalta on helppo hankkia huumeita (18,8 prosenttia vuonna 2017 ja 21,6 prosenttia vuonna 2019). Asenteiden muutoksesta kertoo kuitenkin se, että puolet lukiolaisista hyväksyy ikäisiltään tupakoinnin, nuuskaamisen ja sähkösavukkeen käytön. Aiemmin vastaavat luku oli 28,1 prosenttia vastanneista. Myös alkoholin juomisen hyväksyttävyyden on lisäantynyt puoleen vastanneista ja alkoholin juomisen humalaan asti hyväksyy 22,9 prosenttia vastanneista (15,6 prosenttia vuonna 2017). Merkille pantavaa on, että

tupakkatuotteiden käytössä ranualaiset nuoret ovat selkeästi sallivampia muuhun maahan verrattuna (koko maa 37,3 - 47,2 prosenttia ja Lappi 36,0 - 44,9 prosenttia).

Riippuvuuksien osalta Ranualla ei ole viikoittain rahapelejä pelaavia lukiolaisia. Vaikka mobiili- ja tietokonepelaaminen ovatkin Ranualla muuta maata vähäisempää, on huomattavaa, että netin käytön osalta ongelmia koetaan olevan selvästi enemmän kuin muualla maassa. Netissä ollaan huomattavasti useammin silloin kun se ei huvita verrattuna muuhun maahan ja se näkyy myös kokemuksena siitä, että aikaa pitäisi viettää muutoin kuin olemalla netissä. Netissä olo ei kuitenkaan ole aiheuttanut hermostuneisuutta tai vaikuttanut ruokailuihin.

Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
..	20,00	17,70	30,60	23,60	26,90
Kokenut usein, että pitäisi viettää aikaa muutoin kuin netissä, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
18,80	24,30	22,20	41,70	26,00	26,90
Huomannut usein olevansa netissä, vaikka ei ole huvittanut %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
28,10	35,20	32,20	58,30	39,40	40,00

Kokemukset koulunkäynnistä ja opiskelusta

Koulunkäynnistä pitävien osuus on pysynyt edelleen noin 65 prosentissa ja työrauha koetaan edelleen erittäin hyväksi kuten lukioissa yleensäkin. Koulu-uupumuksesta ei Ranualla ole ilmoituksia edelleenkään. Lisäksi väsymys, opintojen merkityksen vähentyminen ja riittämättömyyden tunne opiskelijana ovat laskeneet muuta maata alemmalle tasolle. Oppimisvaikeudet ovat niin ikään vähentyneet ja ovat tällä hetkellä kaikilla osa-alueilla alemmalla tasolla kuin Lapissa ja koko maassa keskimäärin. Poissaolot pysyneet entisellä tasollaan (25,0 prosenttia vähintään kuukausittain), mikä on noin 5 prosenttiyksikköä enemmän kuin lukioissa keskimäärin.

Selvä heikentyminen on tapahtunut siinä, etteivät luokan tai ryhmän oppilaat viihdy hyvin yhdessä. Suurin osa vastaajista (45,9 prosenttia) oli samaa mieltä siitä, että oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä, mutta eri mieltä olevien osuus on noussut vuoden 2017 luvusta (19,4 prosenttia) 40,5 prosenttiin. Silti on huomattavaa, ettei oppimisyhteisön ilmapiirissä edelleenkään nähdä ongelmia. Myöskään yksin välitunteja viettäviä ei ole, eikä kukaan kerro, että välitunnit pelottaisivat heitä. Välitunneille ei myöskään toivota järjestettyä ohjelmaa.

Opettajien työhön ja heiltä saatuun kohteluun ollaan edelleen hyvin tyytyväisiä, mutta kokemukset opettajalta saadusta välittävästä ja oikeudenmukaisesta kohtelusta ovat pienentyneet vuoden 2017 huippulukemasta.

Uupumusasteinen väsymys koulutyössä, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
31,30	30,00	29,90	19,40	33,50	30,20
Vaikeuksia oppimistaidoissa, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
40,60	44,60	41,60	27,00	45,30	43,70
Luokan tai ryhmän oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
80,60	87,10	86,80	59,50	82,00	86,30
Ongelmia oppimisyhteisön ilmapiirissä, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
..	1,80	1,90	..	2,30	1,70
Opettajalta saatu välittävä ja oikeudenmukainen kohtelu, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
80,00	56,00	56,50	75,00	56,10	57,30
Toivoo järjestettyä ohjelmaa välitunnilla %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
15,60	8,30	7,80	..	7,20	6,90

Kokemukset perheestä ja elinoloista

Perheen taloudellisesta tilanteesta koettu huoli on vähentynyt, minkä lisäksi on positiivista, ettei kukaan vastanneista hoida viikoittain perheenjäsentä tai muuta läheistä ihmistä. Keskustelu yhteys vanhempiin on pysynyt hyvänä, eikä kukaan ilmaissut, että heillä olisi suoranaisia keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa. Huomattavaa on kuitenkin, että lähes kolmannes lukiolaisista tekee palkallista työtä koulutyön ohella.

Tekee koulutyön ohella palkallista työtä, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
25,00	17,70	18,80	31,40	24,00	21,10

Ranualla ei ole lainkaan lukiolaisia, jotka asuvat vanhempien luona vuorotellen tai toisen vanhemman luona. Tällaisten nuorten osuus on keskimäärin 22 prosenttia lukiolaisista, mutta Ranualla eroperheiden lapsia lukiossa ei ole.

Kokemukset kasvuympäristön turvallisuudesta

Kouluympäristön turvallisuus näyttäytyy kyselyssä edelleen hyvänä. Viikoittaisesta kiusaamisesta ei ole mainintoja ja 91,9 prosenttia vastanneista kertoo, ettei heitä ole kiusattu lainkaan lukukauden aikana. Koulunkäyntiin liittyviä uhkia tai haittoja ei noussut kyselyssä esiin muuten kuin, että luokkahuoneen tai opiskelutilojen ahtaus on häirinnyt edelleen yli 20 prosenttia vastanneista, mikä on reilusti enemmän kuin maassa keskimäärin. Tapaturmista kyselyssä ei ole mainintoja.

Seksuaalisesta häirinnästä ei ole mainintoja lainkaan. Sen sijaan kotona kohdattua aikuisten harjoittamaa henkistä väkivaltaa ilmoitti kokeneensa 25 prosenttia vastaajista, muiden perheenjäsenten välistä henkistä väkivaltaa 33,3 prosenttia ja muiden perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa 16,7 prosenttia. Näitä asioita koskevat kysymykset sisältyivät kyselyyn nyt ensimmäistä kertaa, mutta huomattavaa on, että muiden perheenjäsenten välisen väkivallan osalta vastausprosentit ovat selvästi suuremmat kuin keskimäärin.

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			25,00	30,10	28,20
Kokenut muiden perheenjäsenten välistä henkistä väkivaltaa vuoden aikana, %					
			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			33,30	27,70	27,20
Kokenut muiden perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, %					
2017			2019		
			Ranua	Lapin AVI	koko maa
			16,70	9,20	8,90
Luokkahuoneen tai opiskelutilojen ahtaus häirinnyt paljon, %					
2017			2019		

Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
25,00	8,10	7,40	22,20	5,70	7,90

Nuorten kokemukset vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten tai muiden perheenjäsenten välisestä henkisestä väkivallasta on Ranualla hieman korkeampaa kuin muualla maassa. Myös muiden perheenjäsenten välinen fyysinen väkivalta näyttää Ranualla korkeampana prosenttina.

Kokemukset palveluista ja avunsaannista

Palveluiden ja avunsaannin osalta lukiolaisilta saatiin vain vähän vastauksia, koska suurin osa ei ole tarvinnut apua tai tukea. Esimerkiksi kouluterveydenhoitajalla tai koululääkärillä ei ole käyty muuten kuin terveystarkastuksessa, koska tarvetta ei ole ollut. Vain 13,9 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että koulussa ei ole aikuista, jonka kanssa voi keskustella mieltä painavista asioista. Vastajista 44,4 prosenttia oli sitä mieltä, että sellainen aikuinen löytyy, mutta 41,7 prosenttia vastasi kysymykseen, ettei tiedä onko sellaista aikuista.

Onko käynyt kouluterveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana: ei, ei ole ollut tarvetta, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
68,80			72,20		
Onko käynyt lääkäriä muuten kuin terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana: ei, ei ole ollut tarvetta, %					
2017			2019		
Ranua	Lapin AVI	Koko maa	Ranua	Lapin AVI	koko maa
56,30			71,40		

Yhteenvetoa keskeisistä tuloksista

Kaiken kaikkiaan lukion tulokset ovat edelleen erittäin hyvät, vaikka joillakin osa-alueilla on palattu aiempien vuosien hieman heikompaan tapaan. Suurimmat ongelmat liittyvät lukiolaisten vapaa-ajanviettoon, sillä vastauksissa korostuu harrastusmahdollisuuksien vähäisyys, netin liiallinen käyttö ja yhteisen ajan vähäisyys koulun ulkopuolella.

Kouluterveyskyselyn ilon- ja huolenaiheet

Seuraavassa esitellään tiivistetysti kouluterveyskyselystä (Kouluterveyskysely 2019) esiin nousseita ilon- ja huolenaiheita Ranualla.

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>Peruskoulun 4. ja 5. luokan oppilaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyytyväisyys elämään kasvanut. • Osallistuminen lisääntynyt. • Aamupalan syönti pysynyt erittäin hyvällä tasolla. • Liikunta lisääntynyt. • Koulunkäynnin suosio lisääntynyt, oppilaat pitävät koulunkäynnistä. • Oppilaat pitävät luokkia rauhallisina. • Oppilaat tulevat toimeen opettajien kanssa. • Välitunnilla yksinäisyyttä kokevien määrä vähentynyt. • Koulutilojen työolot parantuneet huomasti.	<p>Peruskoulun 4. ja 5. luokan oppilaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pojat eivät koe itseään tärkeiksi. • Melko tai erittäin huonoksi oman terveydentilansa kokevien määrä kasvanut. • Vuorovaikutus vanhempien kanssa edelleen heikompaa kuin muualla. • Kiusaamiseen osallistuvien määrä lisääntynyt. • Henkisen väkivallan kokemisen lisääntyminen perheenjäsenten taholta (poislukien vanhemmat). • Poikien kokema henkinen väkivalta. • Nähdyn tai kuullun väkivallan lisääntyminen perheissä. • Seksuaalisen kommentoinnin, ehdottelun, kuvien tai viestittelyn lisääntyminen. • Vanhempien alkoholinkäytön haittojen lisääntyminen.

<p>Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulun fyysiset tilat koetaan terveellisiksi ja hyviksi. • Oppilashuollon palvelut ovat olleet hyvin saatavilla. • Ylipainoisuus vähentynyt. • Nuorten suvaitsevuus ikäistensä tupakointiin vähentynyt. 	<p>Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokonaisuudessaan tulokset ovat huonontuneet viime kyselykerrasta lähes kaikilla osa-alueilla. • Tyttöjen tulokset poikien tuloksia huonommat. • Varsinkin tyttöjen alakuloisuus ja masentuneisuus. • Nuoret eivät tiedä, onko koulussa aikuisia, joille voi puhua mieltä painavista asioista. • Fyysiset tilat koetaan ahtaiksi ja yhteisöllisyyttä tukevat tilat puuttuvat. • Aamupalan ja koululounaan jättää väliin entistä useampi nuori. • Hampaista harjataan vielä entistäkin vähemmän (varsinkin pojat). • Yhteisöllisyyden kokemus on aika heikkoa. • Nuoret eivät koe kuuluvansa ryhmään tai kouluyhteisöön. • Nuorten ajanhallinta. • Tupakkatuotteiden ja alkoholin käytön lisääntyminen. • Nuorten suvaitsevuus ikäistensä sähkösavukkeiden, alkoholin ja huumeiden käyttöön lisääntynyt. • Henkinen väkivalta perheissä • Perheenjäsenten välinen fyysinen väkivalta
---	---

<p>Lukion 1 ja 2. vuoden opiskelijat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lukiolaisista kolmasosa on erittäin tyytyväisiä elämäänsä ja tyytyväisyys on muutenkin korkealla tasolla. • Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuuden ovat korkealla tasolla. • Harrastuneisuus on melkein kaikilla viikoittaista ja liikuntaa harrastetaan runsaasti. • Lukiolaisten terveydentila on hyvä, vaikka pitkäaikaisten sairauksien/terveysongelmien osuus on kasvanut. • Päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö on vähäistä, vaikka alkoholin käyttö on lisääntynyt. • Koulunkäynnistä pitää edelleen yli puolet ja koulutyöhön liittyvä väsymys ja vaikeudet ovat vähentyneet. • Koulun ilmapiiri ja opettajien suhtautuminen opiskelijoihin koetaan hyväksi. • Keskusteluyhteys vanhempiin on hyvä. • Kiusaamista ja eri muotoista häirintää on koulussa erittäin vähän. Myöskään fyysisistä uhkaa ja tapaturmia koulussa ei ole koettu. 	<p>Lukion 1 ja 2. vuoden opiskelijat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asuinalueella ei järjestetä kiinnostavaa vapaa-ajantoimintaa, eikä nuorille ole tarpeeksi oleskelutiloja. Harrastusmahdollisuuksista ei olla myöskään tietoisia. • Harrastaminen on hyvin yksipuolista: liikunnan ja musiikin harrastaminen korostuvat, mutta nuorille suunnattu ohjattu toiminta on vähäistä. • Viidesosa vastaajista kokee itsensä yksinäiseksi, vaikka ystävien puutteesta tai yksinäisyydestä koulussa ei ole mainintoja. • Asenteet päihteiden käyttöön ja etenkin tupakkatuotteita kohtaan ovat muuttuneet selvästi sallivammiksi. Päihteiden käytössä raittiiden osuus on pienentynyt. • Netissä vietetty aika koetaan liian runsaaksi ja koetaan, että aikaa tulisi viettää muulla tavalla. • Opiskelijat viihtyvät aiempaa huonommin yhdessä. • Melkein kolmasosa lukiolaisista tekee palkallista työtä opintojen ohessa. • Kokemuksen muiden perheenjäsenten kuin vanhempien välisestä fyysisestä väkivallasta ovat suuremmat kuin muualla. • Opetustilojen ahtaus koetaan muuta maata ja Lappia selvemmin ongelmaksi.
--	--

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarve

Ranualla on jo pitkään toimittu ennaltaehkäisevällä työllä lasten, nuorten ja heidän perheidensä parissa. Tämä näkyy tilastoissa muun muassa valtakunnallisia lukuja korkeampina lastensuojelun avoimuuslolisten tukitoimien piirissä olevina asiakkaina. Toisaalta avoimuuslolisten palveluiden piirissä olevien korkea asiakasmäärä saattaa näkyä valtakunnan keskitasoa alhaisempana kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määränä.

Huomattavin muutos on tapahtunut vuoden 2014 jälkeen kasvatus- ja perheneuvonnan asiakasmäärissä. Tuolloin asiakasmäärät ovat nousseet huomattavasti. Kasvatus- ja perheneuvonta on merkittävää ennaltaehkäisevää perheiden parissa tehtävää työtä. Ehkäisevää perhetyötä sekä uuden oppilashuoltolain mukaisia palveluita on lisätty viime vuosina, mikä voi näkyä tässä kohtaa tilastoissa.

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut [Info 1243](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	74	72	72	70	69
Lappi		76	89	86	94	97
Ranua		21	100	96	83	87

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) [Info 1245](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	7,5	6,0	4,5	4,4	4,4
Lappi		6,1	5,9	5,9	6,5	6,5
Ranua		9,5	7,5	7,6	7,0	6,2

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) [Info 1246](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	5,1	5,1	4,8	5,0	4,7
Lappi		3,7	4,1	4,4	4,6	4,9
Ranua		5,0	6,2	3,2	5,7	

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) [Info 1246](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	5,1	5,1	4,8	5,0	4,7
Lappi		3,7	4,1	4,4	4,6	4,9
Ranua		5,0	6,2	3,2	5,7	

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) [Info 548](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	1,5	1,5	1,4	1,5	1,5
Lappi		1,5	1,7	1,9	1,7	1,5
Ranua			3,4			

Huostassa vuoden aikana olleet 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) [Info 1077](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Lappi		1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Ranua		0,5		0,5	0,6	0,7

0 - 17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) [Info 1086](#)

		2014	2015	2016	2017	2018
Koko maa	yhteensä	5,9	6,2	6,5	7,1	7,5
Lappi		5,6	5,9	5,7	6,8	7,6
Ranua		3,9	2,4	4,7	4,7	6,6

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä [Info 3219](#)

		2014	2015	2016	2017
Koko maa	yhteensä	8,6	8,3	8,3	8,1
Lappi		7,5	7,4	7,2	6,9
Ranua		12,3	11,6	15,8	14,3

LASTEN JA NUORTEN PALVELUT RANUALLA

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut muodostuvat usean eri toimijan ja tahon, kuten sosiaali- ja terveystieteiden, vapaa-ajan palveluiden, varhaiskasvatuksen, opetuksen ja muiden hyvinvointia tukevien palveluiden kokonaisuudesta. Liitteeseen 1 on kerätty sosiaali- ja terveystieteiden sekä sivistystoimen eri palveluiden kuvaukset.

Kunnan palveluiden lisäksi lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja palveluja tuottavat myös useat kolmannen sektorin toimijat ja yritykset. Toimijoiden välinen yhteistyö on keskeinen edellytys lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja tukemiseksi.

Palveluiden tavoitteena on edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Pääpainon tulisi olla ennaltaehkäisevässä toiminnassa.

Terveystieteet

Ranuan terveystietokeskus vastaa lakisääteisten perusterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä kaiken ikäisille kuntalaisille. Terveystietokeskuksessa toimii äitiys- ja lastenneuvola. Neuvolatyö on keskeinen osa perusterveydenhuollon ehkäisevää ja terveyttä edistävää toimintaa. Palvelut ovat perheille vapaaehtoisia ja maksuttomia. Palvelut koostuvat huolellisesti toteutetuista määräaikaista terveystarkastuksista ja terveystietoneuvonnasta, joissa huomioidaan yksilöiden ja perheiden tarpeet.

Äitiysneuvolatoiminnan tavoitteena on turvata raskaana olevan naisen ja sikiön terveys ja hyvinvointi. Lisäksi tavoitteena on edistää tulevien vanhempien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia sekä tulevan lapsen kehitysympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Tavoitteena on myös edistää kansanterveyttä ja ehkäistä raskausaikaisia häiriöitä. Äitiysneuvolassa tunnistetaan mahdollisimman varhain raskausaikaiset ongelmat ja häiriöt sekä järjestetään viiveettä tarvittavaa hoitoa, apua ja tukea. Äitiysneuvola osallistuu terveystietojen kaventamiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen muun muassa varhaisen kohdennetun tuen avulla. Raskaana olevien tarkastukset toteutetaan THL:n suositusten mukaisesti. Määräaikaista terveystarkastuksia järjestetään äitiysneuvolassa raskausaikana ensisynnyttäjälle vähintään yhdeksän ja uudelleensynnyttäjälle vähintään kahdeksan. Näihin raskausaikaisiin käynteihin sisältyy yksi laaja terveystarkastus kaikille perheille ja kaksi lääkärintarkastusta. Ensisynnyttäjille tarjotaan raskausaikana mahdollisuus osallistua perhevalmennukseen. Perhevalmennuksen tavoitteena on valmentaa perhettä synnytykseen, imetykseen, lapsen hoitoon ja kasvatukseen sekä vanhemmuuteen. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa vanhempien tietoja ja taitoja lapsen hoidosta, vanhemmuudesta, terveydestä ja terveystottumuksista. Lisäksi ensisynnyttäjälle tarjotaan kaksi

kotikäyntiä, joista toinen on raskausaikana ja toinen synnytyksen jälkeen. Uudelleensynnyttäjälle tarjotaan yksi kotikäynti synnytyksen jälkeen. Sen jälkeen lapsi ja perhe siirtyvät lastenneuvolan asiakkaisiksi. Lääkäri tekee äidille jälkitarkastuksen 5.- 12. viikon kuluttua synnytyksestä.

Lastenneuvolatoiminta toteutetaan THL:n suositusten mukaisesti. Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventaa perheiden välisiä terveyseroja. Lastenneuvolassa seurataan ja edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhempia turvallisessa, lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja lapsen hyvässä huolenpidossa sekä parisuhteen hoitamisessa.

Neuvolassa pyritään havaitsemaan lapsiperheiden erityisen tuen tarpeet mahdollisimman varhain ja järjestämään tarkoituksenmukainen tuki ja apu. Lastenneuvola tekee tarpeen mukaan kiinteää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Neuvolatoimintaa säätelevän asetuksen mukaan neuvolassa järjestetään alle kouluikäisille vähintään 15 määräaikaistarkastusta, joista viisi tekee lääkäri yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Alle kouluikäisten lasten terveystarkastuksista kolme on laajaa terveystarkastusta, jossa arvioidaan lapsen kehityksen, terveydentilan ja hyvinvoinnin lisäksi koko perheen hyvinvointia ja vanhempien tuen tarpeita. Tarkastukseen kutsutaan aina molemmat vanhemmat. Olennainen osa määräaikaisten terveystarkastusten sisällöstä koostuu perheen tarpeiden ja lapsen kehitysvaiheen mukaisesta terveystarkastuksesta. Terveystarkastuksen tavoitteena on tukea lapsen kehitystä, kasvatusta sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Lisäksi tavoitteena on tukea vanhemmaksi kasvamista ja parisuhdetta sekä edistää perheen sosiaalista tukiverkostoa. Lapsi saa neuvolassa rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset.

Aloittaessaan koulunkäynnin lapsi siirtyy kouluterveydenhuollon piiriin. Kouluterveydenhuolto on suunnitelmallista, oppilaskeskeistä ja kokonaisvaltaista toimintaa, jonka tarkoituksena on lasten ja nuorten terveen kasvun ja kehityksen tukeminen suunnitelmallisen terveystarkastuksen avulla. Toiminnassa painottuvat terveyden edistäminen, terveystarkastus, terveystarkastusten ennaltaehkäisy ja yhteistyö koko kouluyhteisössä sekä myös vanhempien ja huoltajien kanssa. Kouluterveydenhoitaja tekee THL:n suositusten mukaiset terveystarkastukset oppilaille. Tarvittaessa terveydenhoitaja ohjaa oppilaita tarvittaviin tutkimuksiin ja hoitoon muihin terveydenhoidon toimipisteisiin. Lisäksi kouluterveydenhoitaja antaa rokotussuunnitelman mukaiset rokotukset. Laajat terveystarkastukset 1-, 5-, ja 8- luokan oppilaille tekee terveydenhoitaja yhdessä lääkärin kanssa.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan asiakkaita yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltään vaivaavista asioista.

Peruskoulun jälkeen lukioon siirtyvät opiskelijat kuuluvat opiskeluterveydenhuollon piiriin. Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja edistää opiskelijoiden hyvinvointia.

Perheneuvola tarjoaa lasten ja nuorten tutkimusta ja hoitoa, pari- ja perheterapiaa, perheasioiden sovittelua sekä selvittelyapua lasten huolto- ja tapaamisvaikeuksissa. Ranuan kunnan psykologi sekä sosiaalityöntekijä toimivat perheneuvolan työntekijöinä.

Lisäksi lasten ja nuorten terveystalveluina Ranualla tarjotaan puheterapeutin, lasten psykiatrin ja nuorisopsykiatrin palveluita.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa oli tarkasteluajanjaksolla prosentuaalisesti vähemmän lapsia kuin keskimäärin Lapissa ja koko maassa. Ranualla on paljon isoja perheitä, joiden lapset hoidetaan kotona. 1-2- vuotiaiden osuus kokopäivähoidossa oli huomattavasti vähäisempi kuin Lapissa ja koko Suomessa. Kokopäivähoidon prosentuaalinen osuus on noussut 3-5- vuotiaiden osalta. 1-2-vuotiaiden pienentynyt osuus selittyy syntyvyyden laskulla. Osapäivähoidossa on puolestaan keskimäärin enemmän lapsia kuin Lapissa ja muussa Suomessa.

Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleet 1-2 -vuotiaat,
% vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 1226

	2015	2016	2017	2018
Koko maa	35,1	33,9	33,1	35,2
Lappi	36,2	32,3	34,1	38,8
Ranua	25,0	30,9	27,0	18,8

Kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa olleet 3-5 -vuotiaat,
% vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 1227

	2015	2016	2017	2018
Koko maa	63,5	60,1	58,7	61,1
Lappi	56,5	52,7	52,0	56,4
Ranua	37,6	34,5	39,1	46,3

Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleet 1-2 -vuotiaat,
% vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 1228

	2015	2016	2017	2018
Koko maa	1,8	3,5	5,0	4,7

Lappi	5,0	5,3	5,1	6,6
Ranua	2,6	1,5	14,3	12,5

Kunnan kustantamassa osapäivähoidossa olleet 3-5 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
info ind. 1229

	2015	2016	2017	2018
Koko maa	4,6	7,9	10,1	9,4
Lappi	11,1	9,6	10,7	10,7
Ranua	11,4	11,3	20,3	13,0

Opetus- ja koulutuspalvelut

Perusopetus on oppilaalle maksutonta. Opetuksen lisäksi oppikirjat ja muu oppimateriaalit sekä työvälineet ja aineet ovat maksuttomia.

Oppilaalla on myös oikeus saada jokaisena koulun työpäivänä maksuton, **täysipainoinen ateria** sekä tietyin edellytyksin maksuton **koulukuljetus**. Oppilaalla on myös oikeus saada maksutta opiskeluhoitoa, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Erityistä tukea tarvitsevilla oppilaalla on lisäksi oikeus saada maksutta muun muassa apuvälineet ja tulkitsemis- ja avustajapalvelut, joita hän tarvitsee osallistuakseen opetukseen.

Perusopetuksen tehtävänä on opetuksen lisäksi kasvattaminen sekä yhteisöllisyyden ja tasa-arvon edistäminen. Viimeisin opetussuunnitelma (2016) korostaa oppilaan omatoimisuutta, tieto- ja viestintäteknikan hyödyntämistä ja jokapäiväistä säännöllistä liikuntaa. Perusopetusta järjestetään Ranualla kolmessa koulussa: Kuhassa on vuosiluokat 1–6, Kirkonkylän koululla 1-5 ja yläkoulussa 6–9.

Ranuan perusopetuksen visio on *Turvallinen koulu, joka edistää hyvinvointia avoimuuden ja yhteisöllisyyden kautta sopusoinnussa paikallisen luonnon kanssa*. Tavoitteena on kasvattaa vastuullisesti omaan elin- ja kulttuuriympäristöön suhtautuvia kansalaisia, joilla on jatko-opintojen edellyttämät tiedot ja taidot sekä valmiudet ohjata elämäänsä.

Yhteistyö kodin kanssa on tärkeää, jotta lapsen kasvu ja oppiminen sujuvat mahdollisimman mutkattomasti. Kodin ja koulun yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyötä toteutetaan yhteisö- ja yksilötasolla. Yhteistyössä luodaan pohjaa myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle ja esimerkiksi vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempain osallistuminen koulun toimintaan edistää kasvatuskumppanuutta, keskinäistä luottamusta ja jaettua ymmärrystä kasvatuksen tavoitteista.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki jaetaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen ja näitä tukimuotoja käytetään kaikissa esi- ja perusopetuksen kouluissa oppilaan tarpeen mukaan. Tukimuotoja ovat esimerkiksi joustavat opetusjärjestelyt, rinnakkaisopetusryhmät, eriyttäminen, tukiopeus, osa-aikainen erityisopetus, kokoaikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Yleinen tuki tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tuen tarpeeseen vastataan varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan ja koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti.

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekoa tehdään pedagoginen selvitys. Oppilaalla annetaan erityistä tukea hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. Oppilaan tuen tarpeen arviointi ja tukitoimien suunnittelu toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilashuollon ammattihenkilöstön kanssa. Oppilaan tilannetta seurataan ja suunnitelmat tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa.

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa lapsille turvallista, virikkeellistä ja toiminnallista kerhoaikaa ennen ja jälkeen koulupäivän. Kerhotoiminta tukee kodin ja koulun kasvatustyötä. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta helpottaa vanhempien työ- ja perhe- elämän yhteensovittamista. Lähtökohtana kerhossa on suvaitsevaisuuteen kasvattaminen, hyvänä kaverina oleminen, tasa-arvoisuus ja yhteisöllisen ilmapiirin luominen.

Päivittäisissä/viikoittaisissa toiminnoissa lasten kanssa

- luetaan kirjoja
- pelataan pelejä
- leikitään
- hyödynnetään koulun eri tiloja kuten puutyöluokkaa ja ulkoilutiloja
- annetaan lapsille mahdollisuus vapaaseen (oman idean toteuttaminen) ja ohjattuun toimintaan (toimintasuunnitelman mukainen toteuttaminen)
- lapset otetaan mukaan eri arjen tilanteisiin
- läksyjen tekoon järjestetään aikuisen valvoma paikka

Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnassa tehdään lukuvuosikohtaisen suunnitelma kuukausittaisista teemoista.

Ranualla aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien erityisen tuen piirissä oleville oppilaille Kuhassa ja kirkonkylän koululla noin kolme tuntia päivässä.

Koulun kerhotoiminnan tehtävänä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhon tavoitteena on tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhojen toteutuksessa kuullaan lasten ja nuorten toiveita. Kaikissa kouluissa pyritään järjestämään toiveiden mukaista kerhotoimintaa varsinaisen koulupäivän jälkeen.

Lukiokoulutus on Ranuan kunnassa annettavaa toisen asteen opetusta. Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi kansalaisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi koulutuksen tulee tukea opiskelijoiden edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen.

Opiskeluhuollon kokonaisuudella tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluuyhteisössä.

Ranuan kunnassa toimii koko kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmä ja kaikilla kouluilla on laadittu oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukainen koulukohtainen opiskeluhoitosuunnitelma.

Monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa Ranuan kunnan opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Koulukohtaisesta opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä. Koulukohtaisen opiskeluhooltoryhmän ensisijainen tehtävä on yhteisöllinen opiskeluhoolto: koulu- ja opiskeluympäristön sekä yhteisön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen. Yksittäisen oppilaan tai tietyn oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseen liittyvien asioiden käsittelemistä varten kootaan tarvittaessa tapauskohtaisesti monialainen asiantuntijaryhmä. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa on tärkeää varhainen puuttuminen ja kouluuyhteisön jokaisen aikuisen vastuu. Luokanvalvojan ja huoltajien välinen kommunikointi on tärkeää. Monialainen asiantuntijaryhmä voi käsitellä asiaa vain ja ainoastaan huoltajan/oppilaan kirjallisella suostumuksella ja asian käsittelystä kirjoitetaan aina muistio.

Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluu myös **kouluterveydenhuollon** palvelut sekä oppilashuollon **psykologi- ja kuraattoripalvelut**. Oppilashuollon palvelut tulee järjestää lain edellyttämässä määräajassa. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella

henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas, huoltaja tai muu henkilö on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. **Osallisuutta** edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi. Osallisuutta on olla ja kokea olevansa osa jotakin yhteisöä sekä kokemusta aidosta mahdollisuudesta vaikuttaa päätöksenteossa. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Jokaisessa koulussa toimii vaaleilla valittu oppilaskunnan hallitus, joka edustaa oppilaskuntaa. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta täydentävät osallistumista. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja.

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

Vapaa-aikapalvelut

Ranuan kunnassa vapaa-aikatoimenjohtaja vastaa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluista sekä kansalaisopistosta. Lisäksi vapaa-aikatoimessa työskentelee vakituisesti vapaa-aikatoimenohjaaja sekä määräaikaisia työntekijöitä leireillä sekä muissa ohjaustehtävissä. Nuortentyöpajalla on töissä 1½ työntekijää ja etsivänä nuorisotyöntekijänä 1 työntekijä.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on etsiä ja auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö vahvistaa nuoren valmiuksia päästä elämässä eteenpäin ja toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen eli tarjoaa tukea vain, jos nuori sitä itse haluaa. Etsivää nuorisotyötä ohjaa nuorisolaki 1285/2016.

Nuorten työpajatoiminta on osana Ranuan kunnan nuorten palveluita. Nuorten työpajatoiminta on tarkoitettu ranualaisille nuorille, joilla ei ole opiskelu- tai työpaikkaa. Kuten etsivässä nuorisotyössä, myös työpajalla nuori saa tarvitsemaansa henkilökohtaista tukea ja ohjausta koulutukseen, työelämään ja itsenäistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Nuori ohjautuu nuorten työpajalle mm. etsivän nuorisotyön, TE -toimiston, sosiaalitoimen tai oppilaitoksen kautta tai ottamalla itse yhteyttä nuorten työpajan ryhmävalmentajaan.

Kunnallisen kulttuurityön tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Vuosittain Ranualla järjestetään kulttuuritoimen ja paikallisten toimijoiden yhteistyönä runsaasti erilaisia kulttuuritilaisuuksia ja -tapahtumia, konsertteja, elokuvaesityksiä, taidenäyttelyitä sekä teatteriesityksiä ja -matkoja. Kulttuuritoimi on mukana Lapin lastenkulttuuriverkostossa, jonka kautta kehitetään alle 18-vuotiaiden kulttuuritarjontaa. Vuosittain järjestetäänkin noin 30 lasten ja nuorten kulttuuritapahtumaa ja saavutettavuuden takaamiseksi suurin osa kulttuuritapahtumista toteutetaan koulupäivien ja varhaiskasvatuksen aikoina. Kulttuuritoimi avustaa paikallisia kulttuuritoimintaa harjoittavia ja tuottavia yksityisiä, yhteisöjä ja vapaita toiminta-ryhmiä myös kohde- ja erityisavustuksin.

Kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän aktiivisuuden edistäminen. Liikuntatoimi kehittää paikallista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa tarjoamalla liikuntapaikkoja eri toimijoille. Liikkuva iltapäivä -toiminta tarjoaa 6-18 -vuotiaille liikuntakerhoja, liikuntapainotteisia retkiä ja tapahtumia sekä höntsiä vuoroja jäähallilla etenkin koulujen loma-aikoina.

Ranuan kunnan alueella on noin 30 liikunta- ja ulkoilupaikkaa, jotka sijaitsevat eri puolilla kuntaa ja ovat pääasiassa ulkoliikuntapaikkoja, kuten pallo- ja luistelu- kenttiä, urheilukenttä, jäähalli, kiekkokaukaloita, ulkoilureittejä, kuntoratoja ja valaistuja latuja. Liikuntapaikkojen käyttövuoroista ja toiminnasta vastaa vapaa-aikatoimi ja kunnossapidosta tekninen toimi. Sisäliikuntatiloina käytetään kunnan koulukiinteistöjen sisäilmaongelmien seurauksena vain Ranuan Peuran omistamaa urheilutaloa, jonka yhteydessä on kaksi kuntosalia. Vuonna 2022 valmistuva monitoimikeskus uuden liikuntasalin myötä lisää käyttövuoroja sekä liikunnan että kulttuuritoimen tilaisuuksien myötä.

Nuorisotoimen tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta, osallisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Koulujen loma-aikoina nuorisotoimi järjestää retkiä sekä kesäisin leirejä ja tapahtumia. Ranuan kunnan nuorisotoimen kansainvälinen toiminta on vilkasta: nuorisotoimi toimii sekä vastaanottavana että lähettävänä tahona ESC -vapaaehtoisille sekä järjestää kansainvälisiä nuorisovaihtoja. Lisäksi Suomea Suomessa -stipendiaatit tuovat kansainvälistä ilmettä toimintaan. Vapaa-aikatoimi järjestää myös teemoitettuja tapahtumia ja yhteistyössä nuorisovaltuuston kanssa, näistä esimerkkinä yösäilyturnaukset. Uusi nuorisotila Monkkari 2.0

keskellä kylää tarjoaa ohjattua ja valvottua toimintaa nuorille elokuusta toukokuun loppuun. Monkkari 2.0 on avoinna viisi päivää viikossa (ti-la). Perjantai- sekä lauantai-iltaisina tilat ovat avoinna klo 23.00 saakka. Vapaa-aikatoimen toiminta on ennaltaehkäisevää kasvatustyötä ja 100% lisäaineeton -teema on läsnä kaikessa.

Vapaa-aikatoimen hankkeet kehittävät nuorten palveluja ja tuovat lisäarvoa nuorten elinoloihin. ESR -rahoitteinen Hyvää huomista! -hanke kehittää nuorten palvelupolkuja 2019 – 2022. Koulunuorisotyön erillisrahoituksella 2021 – 2022 palkattuna koulunuorisotyöntekijä. Koulunuorisotyö on nuorisotyön muoto, jossa nuorisotyöntekijä on kiinteä osa koulun viikoittaista arkea. Nuorisotyöntekijä on osana koulun henkilökuntaa ja hänen vastuullaan on tehtäviä koululla. Hänen työtehtäviinsä kuuluu muun muassa yhteisöllisyyteen kasvattaminen, kiusaamisen ehkäiseminen ja kouluviihtyvyyden parantaminen sekä niihin liittyvät työmenetelmät. Nuorisotyö koululla puolestaan tarkoittaa työtä, jossa nuorisotyöntekijä käy koululla, esimerkiksi pitämässä päihdekasvatustunteja tai ryhmätyötuokioita. Nuorisotyöntekijä ei ole koululla vakituisesti, vaan käy koululla tarpeen mukaan.

Etsivän liikuntatyön hankkeessa liikunta nähdään osana kunnan hyvinvointia ja merkittävänä osana kunnan elinvoimatekijää. Tulevaisuuden kunta työskentelee pienemmillä resursseilla, jolloin ennaltaehkäisevän työn merkitys korostuu ihmisten hyvinvoinnissa ja arjessa jaksamisessa sekä ihan selviämässä. Liikunta nähdään tärkeänä osana koko kunnan toimintaa. Kunnan toiminnan painopisteiden toteuttamiseksi tullaan kohdentamaan hankkeen etsivää liikuntatyötä ikäihmisiin, työikäisiin ja perheisiin sekä toisena toimintavuonna myös varhaiskasvatukseen. Yhteistyö kunnan sisällä sekä koulutuksentarjoajien sekä 3. sektorin kanssa ovat osa toiminnan jalkauttamista.

Ranualla toimii vuonna 2002 käynnistetty poliittisesti sitoutumaton Nuorisovaltuusto -toiminta. Nuorisovaltuusto (Nuva) on nuorten vaikuttamiskanava heitä koskevissa asioissa kunnan päätöksenteossa. Tarkoituksena on edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Ranualla. Nuorisovaltuusto järjestää omia tapahtumia ja osallistuu yhteistyössä eri tapahtumiin mahdollisuuksien mukaan. Nuorisovaltuuston jäsenillä on oikeus osallistua valtuuston ja lautakuntien kokouksiin sekä heidän edustus on useissa työryhmissä. Tällä hetkellä Ranualla asuu nuoria sekä kirkonkylällä, että sivukylillä yhteensä 329 kpl:tta (ikäryhmä 13-18 v., 31.12.2019 tilasto, www.kuntaliitto.fi).

Kirkonkylällä ja muutamalla sivukylällä on 4H järjestämää toimintaa, joka aktivoi lapsia ja nuoria liikkumaan ja opettaa heille elämässä hyödyllisiä taitoja. Kirkonkylällä on myös koulun järjestämää kerhotoimintaa. Esimerkiksi liikunta, kokkailukerho sekä poika- ja tyttökerho. Suurimmalla osalla sivukylistä ei ole kuitenkaan ole mitään ohjattua toimintaa nuorille, jolloin heidän tulee mennä harrastusten perässä kirkonkylälle. Useiden Ranualaisten nuorten mielestä

kylällä on riittävästi nuorille suunnattua toimintaa, mutta osa kokee, että sivukylän nuoria ei ole huomioitu tarpeeksi, sillä kaikki nuoret eivät luistele tai hiihdä.

Nuorten mielestä on hieno asia, että Ranualle voi jäädä opiskelemaan lukioon. Lukio ei ole kuitenkaan vaihtoehto kaikille, mutta helpottaa niitä jotka sen opiskelupaikakseen valitsee. Toiselle asteelle tulee lähteä opiskelemaan muualla, jolloin osalle nuorista se voi olla haaste. Ranuan lukion suppea kurssitarjonta vie opiskelijoita muihin lukioihin. Nuoret pohtivat, että jos kunta auttaisi Ranualle jäävien muualla opiskelevien koulumatka kustannuksissa esimerkiksi maksamalla linja-autokortin, saattaisi se houkuttaa nuoria asumaan Ranualla.

Nuoret kokevat tämänhetkiset koulutilat ahtaiksi ja tylsiksi. Lisäksi nuorten koulualueen parkkipaikat ovat ahtaat ja niitä ei aurata kunnolla. Positiiviseksi nousi ulkokatos välitunteja varten.

Uusi nuorisotila on nuorten mielestä onnistunut ja toimiva kokonaisuus. Nuorisotila toiminta ei ole yhtä ”jäykkää” kuin mitä se oli entisessä Monkkarissa. Nuoret pitävät Monkkari 2.0 kutsuvana, modernina ja avarana paikkana kokoontua.

Nuorten julkiset kokoontumispaikat ovat kuntataajamassa Hillatori, Peuran ympäristö sekä helposti saavutettavat nuotio- ja laavupaikat koko kunnan alueella. Liikkuva nuorisotyö jalkautuu resurssien salliessa myös näille paikoille kohtaamaan niitä nuoria, jotka eivät sisätiloihin tule.

Ranuan kunta on mukana Lapin AVI:n koordinoimassa alueellisessa nuorisotiedotusportaali LaNutissa (www.lanut.fi). Portaalista löytyvät kaikkia nuoria koskevat asiat, esimerkiksi tietoa opiskelusta, työelämästä, asumisesta, kansainvälisyydestä ja vapaa-ajan toiminnoista. Lisäksi kunnilla ovat omat sivustot, joilla esitellään paikallista nuorisotyötä ja -toimintaa sekä kerrotaan paikallisista tietopalveluista. Lapin nuorisoportalissa on aloitekanava, jonka kautta nuorilla on mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa. Aloitekanavan kautta myös päättäjät voivat kerätä nuorilta palautetta ja mielipiteitä heitä koskevistä asioista.

Lisäksi paikalliset yhdistykset, kuten 4H, Partio, MLL ja urheiluseurat sekä seura- kunnan lapsi-, nuoriso- ja diakoniatyö järjestävät toimintaa lapsille, nuorille ja heidän perheilleen ja ovat vapaa-aikatoimen yhteistyökumppaneita.

Lakisääteinen moniammatillinen ohjaus- ja palveluverkosto, Silta, on merkityksellinen nuorten kanssa toimivien tahojen yhteistyöverkosto. Silta -työryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa ja siellä on edustettuina kunnan eri hallintokunnat, poliisi, TE -toimisto, seurakunnan nuorisotyö ja 4H -järjestö.

Kirjastopalvelut

Ranuan kirjasto tarjoaa kuntalaisille monipuoliset ja ajanmukaiset palvelut. Kirjastotila, kirjaston aineistot, laitteet ja kirjastohenkilökunnan asiantunteva opastus ovat kaikenikäisten kuntalaisten käytössä. Kirjasto tekee yhteistyötä koulujen kanssa ja tukee osallisuutta, oppimista ja opiskelua monin tavoin. Kirjasto mahdollistaa lasten ja nuorten omaehtoisen lukuharrastuksen, sekä innostaa lapsia ja nuoria lukemisen pariin järjestämällä mm. satutunteja ja kirjavinkkauksia Kirjastoauto palvelee sivukylien lapsien ja nuoria.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden tarkoituksena on vahvistaa vanhemmuutta ja lisätä perheiden hyvinvointia sosiaalihuoltolain mukaisin palveluin. Palveluilla tuetaan lasten, nuorten sekä perheiden turvallisten ihmissuhteiden ylläpitämistä ja vaikutetaan suotuisiin kasvuolosuhteisiin. Palveluiden tavoitteena on vahvistaa perheiden omia voimavaroja niin, että palvelut jäävät tilapäisiksi. Siksi palveluita pyritään tarjoamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kasvatus- ja perheneuvonta tarjoaa tukea perheille lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen, vanhemmuuteen ja kasvatukseen sekä perheen ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa. Perhetyön tarkoituksena on auttaa, tukea ja ohjata lapsiperheitä arjen sujuvuudessa, vanhemmuudessa ja lasten huolenpidossa. Perhetyö voi olla osa lastensuojelutyötä, mutta sitä tarjotaan myös ilman lastensuojelun asiakkuutta ennaltaehkäisevällä työotteella.

Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun tarkoituksena on turvata nämä oikeudet vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin ja tukemalla vanhempia lasten kasvatuksessa sekä tekemällä perhe- ja yksilökohtaista työtä.

Lastenvalvojan palveluita ovat isyyden selvittäminen, lasten huoltoon, asumiseen, tapaamiseen ja elatukseen liittyvät sopimusneuvottelut ja sopimusten vahvistaminen. Lisäksi lastenvalvoja arvioi tarvetta tuetun tai valvotun tapaamisen järjestämiseen sekä tarvittaessa järjestää tällaiset tapaamiset.

Vammaispalveluilla ja kehitysvammaisten palveluilla tuetaan vammaisen lapsen ja tämän perheen mahdollisimman normaalin arjen toteutumista. Palvelujen tavoitteena on lapsen ja perheen mahdollisimman omatoiminen suoriutuminen vammasta ja sairaudesta riippumatta. Palvelut järjestetään vammaispalvelulain sekä erityishuoltolain perusteella.

YHTEISET PAINOPISTEET JA TAVOITTEET

Ranuan kunta on sitoutunut UNICEFin lapsiystävällinen kunta -mallin mukaiseen kehittämistyöhön vuodesta 2020. UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli on väline, jonka avulla kunnassa voidaan varmistaa, että lapsen oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin kunnan jokaisen lapsen arjessa (www.lapsiystavallinenkunta.fi).

Malli auttaa kuntia tekemään lasten kannalta oikeita ratkaisuja niin kunnan hallinnossa kuin lasten arjen palveluissa. Malli on tutkitusti vaikuttava väline kunnille lapsen oikeuksien edistämiseen. Malli on myös linjassa kansallisen lapsistrategiatyön kanssa.

Lapsiystävällisessä kunnassa lapsen oikeudet toteutuvat jokaisen alle 18-vuotiaan arjessa. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että

- kunta edistää lapsen oikeuksia kunnan päätöksenteossa, hallinnossa ja palveluissa.
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus ohjaa lapsi- ja nuorisopolitiikkaa. Lasten ja nuorten tietämys omasta arjestaan ja lapsivaikutusten arviointi vaikuttavat kunnan päätöksentekoon. Lapsen oikeus riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista näkyy kunnan talousarviossa.
- lapset ovat tasa-arvoisia kunnan asukkaita. Lapset suunnittelevat, arvioivat ja kehittävät palveluita. Jokaisella lapsella on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua.
- lapset ja aikuiset saavat tietoa lapsen oikeuksista. Lapset ja nuoret rohkaistuvat toimimaan kansalaisyhteiskunnassa ja kokevat itsensä lähiyhteisön arvokkaiksi jäseniksi.

Kehittämistyö alkaa UNICEFin vetämällä alkukoulutuksella kunnan Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmälle. Koulutuksen jälkeen koordinaatioryhmä tutustuu vielä lapsen oikeuksien teemapaketteihin. Alkukoulutuksen ja teemapakettien avulla voi syventää tietoja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta.

Lapsen oikeuksiin tutustumisen jälkeen kartoitetaan kunnan oma lapsenoikeustilanne. Siihen on työkaluna nykytilan kartoitus.

Nykytilakartoitus koostuu kolmesta osa-alueesta:

- lasten näkemykset
- rakenne- ja prosessi-indikaattorit
- tulosindikaattorit

Nykytilan kartoituksella arvioidaan kunnan lapsiystävällisyyden ja lapsen oikeuksien toteutumisen tilaa. Tavoitteena on kartoittaa kunnassa jo hyvin olevia osioita sekä paikantaa kehittämiskohteita. Kartoitus auttaa kuntaa tunnistamaan erityisesti katvealueita lapsen oikeuksien toteutumisessa. Kartoituksen tulosten pohjalta kunta asettaa Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyönsä tavoitteet ja valitsee konkreettiset toimenpiteet toimintasuunnitelmaansa.

Koska nykytilan kartoituksessa arvioidaan koko kunnan tilannetta, sen toteuttamiseen tulee ottaa mukaan lapsia ja nuoria sekä laajasti kunnan eri toimijoita ja sidosryhmiä. Kun kartoituksen toteuttamista kunnassa jaetaan eri tahoille, ymmärrys Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyöstä lisääntyy. Samalla jaetaan vastuuta ja työstä tulee yhteistä.

Nykytilan kartoitukseen kannattaa varata kunnassa riittävästi aikaa. Kartoituksen käynnistämisestä ja lopullisten tulosten kokoamisesta vastaavat Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmä ja -koordinaattori. Koordinaatioryhmässä pohditaan yhdessä sopivat vastuutahot kartoituksen eri osa-alueiden toteuttamiseen. Mitä useampi taho indikaattoreita arvioi, sitä laajempi ja luotettavampi tulos kartoituksella saadaan.

Osana kartoitusta kunnan tulee selvittää myös eri-ikäisten lasten ja nuorten näkemyksiä kunnan lapsiystävällisyydestä. Lasten näkemyksiä selvittämällä kunta saa tärkeää tietoa lapsille ja nuorille itselleen merkityksellisistä asioista ja kehittämiskohteista.

Nykytilan kartoituksessa on neljä vaihetta:

- Lasten ja nuorten näkemysten kerääminen.
- Indikaattoritiedon keruu eli kunnan lapsenoikeustilanteen itsearviointi ja kansallisesta tiedonkeruusta tulevien kuntakohtaisten tietojen syöttäminen.
- Tulosten yhteenveto koordinaatioryhmän, lasten ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.
- Tulosten käsittely ja jakaminen kunnan sisällä sekä UNICEFille.

Ranuan kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021-2024 toimenpiteineen ja tavoitteineen tulee noudattamaan UNICEF lapsiystävällinen kunta -mallin mukaista toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelmassa tullaan ottamaan huomioon myös tässä esitellyt tilastolliset faktat.

YHTEENVETO SOSIAALI- JA TERVEYSALAN SEKÄ SIVISTYSTOIMEN TEHTÄVISTÄ MONIAMMATILLISEN YHTEISTYÖN EDISTÄMISEKSI

Sosiaalityö:

Sosiaalityöhön ohjaututaan ilmoituksen tai jonkun yhteydenoton tai hakemuksen kautta. Asiakkaat ovat joko lastensuojelun tai sosiaalihuoltolain mukaisessa perhesosiaalityön asiakkuudessa. Tukea ja neuvontaa annetaan talouteen, etuuksiin ja sosiaalipalveluihin liittyvissä asioissa. Tuen ja palveluiden tarvetta arvioidaan ja kartoitetaan lapsen, aikuisen tai perheen tilannetta, esimerkiksi perhetyön tarvetta.

Aikuisten palveluiden tarve liittyy usein mielenterveys-, päihde-, tai työllistämistä tukeviin palveluihin tai muiden riippuvuuksien hoitoon. Vammaispalveluita tarvitsevat niin aikuiset kuin lapsetkin. Palveluita järjestellään perheelle. Tavataan lapsia ja aikuisia. Voidaan kartoittaa perheen toimintakykyä, vaikka vielä ei olisi ”varmuutta” heikentyneestä toimintakyvystä tai orastavan huolen aiheellisuudesta. Pyritään työskentelemään myös perheen luonnollisen lähiverkoston kanssa. Kerätään tietoa varhaiskasvatuksesta, koulusta, vapaa-ajan toimijoilta silloin, kun lapsen tai perheen tilannetta selvitetään. Sosiaalityöntekijöillä on oikeus pyytää tietoja lähes kaikkialta, jos sille on tarve, mutta ei turhia tietoja pyydetä.

Ohjataan tarvittaessa muita toimijoita esimerkiksi silloin, kun perheessä sairastetaan vakavasti tai on muita kuormitustekijöitä. Arvioidaan yhteistyössä, tarvitseeko perhettä/lasta ohjata esimerkiksi terveydenhuollon tai sosiaalipalveluiden piiriin. Ohjataan kouluja ja varhaiskasvatusta siinä, miten lasta tulisi koulussa/päivähoidossa tukea, jos lapsella tai perheessä on todettu olevan kuormitustekijöitä. Tuetaan perheitä, joissa on kriisitilanne tai kuormitustekijöitä (psykososiaalinen tukeminen). Toiminta toteutetaan keskusteluina ja työssä hyödynnetään moniammatillisia verkostoja. Palvelujen käytön osalta tehdään päätöksiä.

Perheneuvola:

Työntekijöinä sosiaalityöntekijä ja psykologi. Ohjataan perheitä kasvatukseen ja vanhempien parisuhteeseen liittyvissä asioissa. Ohjataan vanhempia, kun perheessä harkitaan eroa, ollaan eroamassa tai on jo erottu. Ohjataan toimimaan lapsen edun mukaisesti niin, että lasten kuormitus tilanteessa olisi mahdollisimman vähäinen.

Perhetyö:

Perhetyö on matalan kynnyksen palvelua, johon perheet voivat hakeutua ottamalla itse yhteyttä suoraan perhetyöntekijöihin. Perhetyöhön ohjataan perheitä myös esim. neuvolasta, päiväkodista tai koulusta. Perhetyötä voidaan myöntää sosiaalihuoltolain mukaisena toimintana tai lastensuojelulain mukaisena avohuollon tukitoimena.

Asiakkuus alkaa aina palvelutarpeen arvion kautta, jossa selvitetään perheen tilanne kokonaisvaltaisesti. Arvioita tehdään yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. Palvelutarpeen arvio tehdään myös aina lastensuojeluilmoituksen tai sosiaalihuoltolain mukaisen ilmoituksen jälkeen.

Tavoitteena on, että perhetyö hyödyttää koko perhettä. Työskentely voi kohdistua koko perheeseen tai pelkästään lapseen tai vanhemmuuteen. Perhetyön toteuttamisesta laaditaan suunnitelma ja tavoitteet yhdessä perheen, sosiaalityöntekijän, perhetyöntekijän ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa ja sitä arvioidaan säännöllisesti. Asiakastapaamisia on noin 2-4 päivässä, enemmän silloin, jos tapaamiset ovat toimistolla tai niin lähellä, niin ettei matkoihin mene aikaa.

Perhetyön avulla mm. ohjataan lasten hoidossa ja kasvatuksessa, annetaan tietoa lasten kasvusta ja kehityksestä sekä ohjataan kodin arjen ja arkirutiinien hallintaan: päivärytmiin, ruokailuun, nukkumiseen liittyvissä asioissa. Perhetyöllä vahvistetaan perheen tai perheenjäsenen toimintakykyä, tuetaan perheen vuorovaikutustaitoja, tuetaan perheen sosiaalisen verkoston laajentamista ja ehkäistään syrjäytymistä.

Menetelmät määräytyvät asiakkaan tarpeesta ja perhetilanteesta. Menetelmiä ovat muun muassa keskustelu, erilaiset kartoituslomakkeet, kortit ja roolikartat sekä toiminnallinen tuki. Toiminnallinen tuki voi olla arjen toimintaan liittyvää ohjausta, esimerkiksi kodinhoidollisissa asioissa tai kodin ulkopuolella asioimisessa. Toiminnan ohella keskustellaan. Lapsia tavatessa toiminnallinen tuki voi olla mm. erilaisten harrastusten ja koulunkäynnin tukemista, ruuanlaittoa, leipomista, pelaamista, retkiä tai ulkoilua. Tarkoituksena on tukea lasten kehitystä erilaisin tavoin. Loma-aikoina voidaan tehdä retkiä koko perheen kanssa.

Perhettä voidaan ohjata ja opastaa virastokäynneissä sekä lomakkeiden täyttämässä. Perhettä voidaan ohjata hakeutumaan myös muiden palvelujen piiriin. Ohjaus voi lisäksi olla perheen taloudellisen tilanteen selvittämistä talouslaskelmien ja rahankäyttösuunnitelmien avulla.

Perhetyöntekijä voi pyydettyäessä osallistua muun muassa oppilashuoltoryhmään tai kuntoutustyöryhmään.

Muuta perhetyöntekijän työhön kuuluvaa toimintaa ovat palveluohjaamo, päihteetön päivätoiminta, koulutukset, verkostopalaverit/ -tiimit sekä yhteistyö neuvolan kanssa: osallistuminen neuvolakäynneille, kotikäynnit vauvaperheisiin. Perhetyö tekee myös yhteistyötä lapsiperheiden kotipalvelun kanssa ja toimittaa ruoka-apua.

Mikäli perhetyöntekijä saa tehtävää hoitaessaan tietää lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta tai nuoresta, hänen on tehtävä asiasta lastensuojeluilmoitus. Jokaisesta kotikäynnistä ja

tapaamisesta perhetyöntekijä kirjaa tapahtumat sekä ajankäytön asiakaskertomukseen. Velvollisuus on huolehtia, että tiedot ovat ajan tasalla ja virheettömiä. Omavalvonta omavalvontasuunnitelman mukaan, ja suunnitelman päivitys. Perhetyötä koskee salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.

Lapsiperheiden kotipalvelu:

Lapsiperheiden kotipalvelu auttaa, kun perhe tarvitsee erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella tai muun toimintakykyä alentavan syyn takia tukea arjesta selviytymiseen.

Lapsiperheiden kotipalvelu on tilapäistä tukea

- lasten hoitoon ja kasvatukseen
- vanhemmuuden tukemiseen
- asumiseen
- muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvissa tehtävissä.

Lapsiperheiden kotipalvelua järjestetään tilapäisinä tai säännöllisinä käynteinä. Säännöllisellä kotipalvelulla tarkoitetaan suunnitelmallista, tavoitteellista ja määräaikaista yhdessä perheen ja yhteistyötahojen kanssa tehtävä vanhemmuuden sekä arjessa selviytymisen tukemista. Tavoitteena on perheen omien voimavarojen vahvistaminen.

Etsivä nuorisotyö:

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on tavoittaa alle 29 -vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella tai tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä haluaa, vahvistaa nuoren valmiuksia päästä elämässä eteenpäin ja on nuorelle aina vapaaehtoista. Etsivä nuorisotyö on läsnä nuorten keskuudessa ja tarjoaa mahdollisuuden turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin, etsii nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin sekä tukee nuorta hakeutumaan niihin palveluihin, joita hän tarvitsee ja haluaa.

Etsivän nuorisotyön tehtävä on täydentää olemassa olevia palveluja, ei korvata niitä. Etsivän nuorisotyön keskeisin tehtävä on tavoittaa nuoria, jotka ovat joko palveluiden ulkopuolella tai tarvitsevat tukipalveluista huolimatta rinnalla kulkemista ja ohjausta. Tavoitteena on lisätä heidän valmiuksiaan koulutukseen tai työelämään kiinnittymiseen elämäntaitojen vahvistamisen ja yksilöllisten haasteiden ratkaisemisen kautta.

Yksittäisten nuorten ja nuorten ryhmien tukemisen lisäksi etsivällä nuorisotyöllä on myös muu yhteiskunnallinen tehtävä – tuoda palveluiden ulkopuolella olevien nuorten ääni kuuluviin, tehdä näkyväksi palveluvajeita ja niitä yhteiskunnan tukiverkon rakoja, joista nuoret voivat pudota. Etsivä nuorisotyö tuottaa tietoa nuorten elinoloista ja ajankohtaisista ilmiöistä, sillä työtä tehdään

siellä, missä nuoret ovat, sellaisten nuorten kanssa, jotka tuntevat usein ammattilaisia paremmin palvelujärjestelmän heikot kohdat.

Etsivä nuorisotyö on aina nuorelle maksutonta. Etsivä nuorisotyö työskentelee ennaltaehkäisevällä otteella sellaisten nuorten parissa, joilla on usein tarvetta myös korjaaville palveluille. Työskentely on paikoin hyvin intensiivistä ja liikkuu nuorisotyön ja sosiaaliohjauksen rajapinnalla, ankkuroituen kuitenkin selvästi nuorisotyöhön ohjaavien lakien, eetoksen ja perustehtävän kautta. Etsivän nuorisotyön tehtävä on tukea nuoria rakentamaan elämästään sellaista, että he ovat tyytyväisiä ja pääsevät eteenpäin. Työskentelyn keskellä on nuori itse; Hän on toimija, joka ammattilaisen tuella tekee itse päätökset elämänsä suunnasta.

Etsivä nuorisotyöntekijä luo nuoren kanssa luottamuksellisen ja kunnioittavan suhteen, auttaa nuorta sitoutumaan prosessiin, jonka tavoitteena on tukea hänen itsenäistymistään, osallisuuttaan ja taitojaan rakentaa itselleen hyvää arkea ja tulevaisuutta. Keskeistä etsivälle nuorisotyölle, kuten kaikelle nuorisotyölle, on myös auttaa nuorta luomaan itselleen vertaisyyhteisöjä.

Etsivä nuorisotyö on nuorelle aina vapaaehtoista, eikä siihen liity sanktioita tai velvoitteita. Tämä madaltaa kynnystä ottaa palvelu vastaan ja ryhtyä yhteistyöhön. Etsivä nuorisotyöntekijä on turvallinen aikuiskontakti, joka ottaa huomioon nuoren kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, tukee kaikilla eri elämän osa-alueilla sekä hyväksyy ja kunnioittaa nuorta sellaisena kuin hän on. Hän tekee näkyväksi yhteiskunnan erilaiset odotukset ja auttaa nuorta sovittamaan oman elämäntapansa niihin ilman, että nuori joutuu luopumaan liikaa omasta tavastaan olla tässä maailmassa.

Nuoren kanssa ollaan ns. ”aina samalla puolella pöytää” ja häntä tuetaan hakeutumaan niihin palveluihin, joita hän tarvitsee ja haluaa sekä pääsemään niihin oikea-aikaisesti. Etsivä nuorisotyö on liikkuvaa ja seinätöntä työtä – työtä tehdään siellä, missä nuoret ovat. Tämä voi tarkoittaa paitsi jalkautumista luomaan kontakteja nuoriin myös jalkautumista kulkemaan nuoren kanssa virastoihin ja palveluihin.

Etsivän nuorisotyön periaatteita ovat

Vapaaehtoisuus ja itsemääräämisoikeus – Nuori määrittelee tarpeen ja päättää itse siitä, mihin suuntaan elämänsä haluaa viedä, työtä tehdään aina nuoren antamien tietojen pohjalta. Nuori saa aina valita, ottaako hän etsivän nuorisotyön tukea vastaan vai ei.

Nuorilähtöisyys – Etsivää nuorisotyötä tehdään siellä missä nuoret ovat, silloin, kun nuoret tarvitsevat ja aina yhteistyössä nuorten itsensä kanssa. Etsivä nuorisotyö on tavoitteellista ja nuoren tarpeista lähtevää. Nuori asettaa itse tavoitteita omalle elämälleen.

Kunnioitus – Kokonaisvaltainen ja humanistinen ihmiskäsitys, nuoren kunnioittaminen sellaisena kuin hän on, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus, ihmisarvon tunnustaminen ja nuoren arvomaailman hyväksyminen.

Rinnalla kulkeminen – Etsivä nuorisotyö tukee nuorta ratkaisemaan elämänsä haasteita, löytämään tarvitsemiinsa palveluihin ja pysymään niissä, vaihtaa saattaen ja on nuoren elämässä mukana niin kauan, kuin hän haluaa tai tarvitsee. Nuori voi aina palata takaisin, ”ovi jää auki”. Etsivä nuorisotyöntekijä on aidosti läsnä.

Nuoren puolella, ei puolesta – Nuori itse on toimija, joka ratkaisee oman elämänsä haasteita ja rakentaa haluamansa tulevaisuutta. Etsivä nuorisotyö on nuoren tukena, mutta ei ratkaise haasteita nuoren puolesta. Nuori on itse vastuussa omasta elämästään. Etsivä nuorisotyö motivoi ja tukee nuorta tekemään sellaisia valintoja, jotka ovat hänelle hyväksi.

Luottamuksellisuus – Yhteistyö etsivän nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä perustuu luottamukseen, ymmärtämiseen, läpinäkyvyyteen ja rehellisyyteen.

Kokonaisvaltaisuus – Nuoren kokonaisvaltainen hyvinvointi, yksilölliset tarpeet ja niiden edellyttämät palvelut ohjaavat työskentelyä. Tuen ja palveluiden oikea-aikaisuus on keskeistä.

Moniammatillinen yhteistyö – Etsivä nuorisotyöntekijä tuntee hyvin nuorten palveluverkostoa, mutta ei ole kaikkien alojen asiantuntija. Nuoren asioita selvitetään yhdessä nuoren kanssa ja osataan hyödyntää verkostoja. Etsivä nuorisotyö ohjaa nuoren tarvittaessa eteenpäin toisten ammattilaisten palveluiden piiriin.

Koulukuraattori:

Koulukuraattori on koulun sosiaalialan asiantuntija, joka tukee tarvittaessa oppilaan hyvinvointia, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä vuorovaikutussuhteita. Kuraattorin tekemän työn tarkoituksena on järjestää oppilaalle riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaan kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi. Tarvittaessa kuraattori ohjaa opiskelijan saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevaa nuorta tukevaa toimintaa.

Kuraattori keskustelee luottamuksellisesti oppilaan kanssa ja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opettajien, perheen, viranomaisten ja muiden oppilaan elämään vaikuttavien tahojen kanssa. Työtapa on muun muassa yksilötapaamiset, kotikäynnit, huoltajatapaamiset, ryhmätapaamiset, verkostopalaverit, viranomaisneuvottelut ja laaja-alaisesti kaikenlainen psykososiaalinen hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen. Keskeistä työssä on hyvän vuorovaikutuksen onnistuminen, luottamuksellisuus sekä avoimuus lakien asettamien rajoitusten puitteissa.

Kouluterveydenhoitaja:

Terveydenhoitaja auttaa oppilaita ymmärtämään terveiden elämäntapojen merkityksen opiskelun sujumisessa ja elämönhallinnassa. Terveydenhoitaja selvittää oppilaille tarvittaessa sairauden aiheuttamista rajoituksista ammatinvalinnassa. Terveydenhoitaja vastaa myös oppilaiden terveyden pitkäaikaisesta seurannasta.

Koulupsykologi:

Psykologin tehtävänä on auttaa oppilasta elämäntilanteeseen ja opiskeluun liittyvissä ongelmissa. Hän tekee myös tarvittavat oppimiseen liittyvät arvioinnit ja lausunnot.

Koulunkäynnin ohjaaja:

Koulunkäynninohjaaja tukee ohjauksellaan oppilaan koulunkäyntiä, itsenäistymistä ja itsetuntoa sekä edistää tämän oppimista ja vastuun ottamista omasta koulutyöstään. Koulunkäynnin ohjaaja toimii yhteistyössä luokan- ja aineenopettajien kanssa.

Aineenopettaja:

Aineenopettajan tehtäviin kuuluu oman aineen tavoitteisiin, sisältöihin ja arviointiin perehdyttäminen. Aineenopettaja ohjaa oppimaan oppimista, vertais- sekä itsearviointia ja selvittää oman aineen päättöarvioinnin kriteerit. Aineenopettaja seuraa oppilaan kehitystä ja tarjoaa tukea tarvittaessa sekä luo positiivista asennetta opiskelua kohtaan. Hän pitää tarvittaessa yhteyttä huoltajiin esimerkiksi Wilman välityksellä tai henkilökohtaisilla tapaamisilla. Aineenopettaja vastaa oman oppiaineensa arvioinnista.

Aineenopettajat käyttävät monipuolisia työmenetelmiä, joiden avulla oppilasta tuetaan hänen kehittymisessään yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Aineenopettajat tekevät yhteistyötä oppiaineiden välillä ja tarvittaessa myös erityisopettajan kanssa. Aineenopettaja antaa tukea ja tietoa työelämästä opettamansa aineen osalta oppilaan jatko-opintosuunnitelmia varten.

Aineenopettaja huolehtii, että uhka oppilaan heikosta kouluarvosanasta (nelosvaroitus) annetaan ajoissa huoltajille tiedoksi. Aineenopettaja informoi luokanvalvojaa/ryhmänohjaajaa ja oppilaanohjaajaa opintomenestymisen muutoksista sekä merkitsee poissaolot ja muut tuntimerkinnät Wilmaan.

Lukiossa aineenopettajan tehtäviin kuuluu lisäksi ylioppilaskokeiden alustava arviointi oman oppiaineen ylioppilaskokeissa sekä oppiaineen kuulustelut.

Luokanvalvoja/-opettaja:

Luokanopettaja/-valvoja on oppilaan lähiohjaaja, joka kannustaa ja ohjaa oppilaitaan koulun arjessa. Hän työskentelee oppilaidensa opintojen sujumisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi

yhdessä muiden ohjauksen toimijoiden kanssa. Luokanvalvoja perehdyttää 7. luokan alussa koulun tapakulttuuriin sekä vastuun ottamiseen omien asioiden hoitamisessa.

Luokanopettaja/-valvoja luo yhteisöllisyyttä ja turvallista opiskeluilmapiiriä ryhmässään. Hän pitää yhteyttä huoltajiin esimerkiksi Wilman välityksellä tai henkilökohtaisilla tapaamisilla (huoltajaillat ja huoltajavartit/arviointikeskustelut).

Luokanopettajan/-valvojan tehtävänä on seurata poissaoloja ja koulutyön sujuvuutta sekä puuttua ongelmiin mahdollisimman pian. Luokanopettaja/-valvoja huolehtii koulun asioiden tiedottamisesta oppilaille ja huoltajille sekä huolehtii, että oppilaiden rangaistukset tulee suoritettua.

Luokanopettaja/-valvoja osallistuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän kokouksiin. Luokanopettaja/-valvoja voi antaa luvan enintään kolmen päivän poissaoloon.

Ryhmänohjaaja (lukio):

Lukiossa opiskelijan lähiohjaaja on ryhmänohjaaja, jonka tehtävänä on oman valvontaryhmänsä opiskelijoiden ohjaaminen koulun arjessa. Hän työskentelee opiskelijoiden opintojen sujumisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi yhdessä muiden ohjauksen toimijoiden kanssa. Ryhmänohjaaja perehdyttää opiskelijat lukion alussa koulun tapoihin ja käytänteisiin. Hän pitää yhteyttä huoltajiin esimerkiksi Wilman välityksellä tai henkilökohtaisilla tapaamisilla.

Ryhmänohjaajan tehtävänä on seurata valvontaryhmänsä poissaoloja ja koulutyön sujuvuutta sekä puuttua ongelmiin mahdollisimman pian. Ryhmänohjaaja huolehtii myös koulun asioiden tiedottamisesta opiskelijoille ja huoltajille. Ryhmänohjaaja osallistuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän kokouksiin.

Ryhmänohjaaja kuittaa huoltajien tai täysi-ikäisten opiskelijoiden selvitykset poissaoloista Wilmaan ja voi antaa luvan enintään kolmen päivän poissaoloon.

Erityisopettaja:

Yhteistyössä luokan- ja aineenopettajien kanssa erityisopettaja tunnistaa erityisopetusta tarvitsevat oppilaat. Hän auttaa erityisen tuen oppilaita löytämään omat opiskelutapansa sekä tukee opettajia opetustyössään. Erityisopettaja suunnittelee ja toteuttaa tarkoituksenmukaisia tukimuotoja oppilaille sekä laatii pedagogisia asiakirjoja yhteistyössä opettajien kanssa. Luokkamuoitoisessa erityisopetuksessa yhteistyö koulunkäynninohjaajan kanssa korostuu. Hän osallistuu tiedonsiirtoon nivelvaiheissa.

Laaja-alainen erityisopettaja:

Laaja-alainen erityisopettaja kartoittaa oppimisen tuen tarvetta, vastaa osaltaan oppimista mittaavien testien järjestämisestä, osallistuu tiedonsiirtoon nivelvaiheissa ja tukee oppilaita oppimisessaan ja koulunkäynnissään. Laaja-alainen erityisopettaja tekee tiivistä, monialaista yhteistyötä opettajien ja muiden ohjauksen toimijoiden kanssa. Laaja-alainen erityisopettaja tukee opettajia pedagogisten asiakirjojen laatimisessa. Lukiossa laaja-alainen erityisopettaja vastaa uusien opiskelijoiden testaamisesta ja kirjoittaa tarvittaessa luki- ja oppimisvaikeuksiin liittyviä lausuntoja ylioppilastutkintolautakunnalle.

Joustavan perusopetuksen opettaja:

JOPO-opettaja ohjaa oppilaitaan joustavasti toteutetussa perusopetuksessa yhteistyössä muiden aineiden opettajien kanssa. JOPO-opettaja vastaa oppilaidensa opetuksesta ja ohjauksesta opettamisessaan oppiaineissa ja käyttää opetuksessa sekä ohjauksessa oppilasta tukevia monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja. Hän huolehtii koulun ulkopuolella tapahtuvassa opiskelussa oppilaille riittävän ohjauksen ja opetuksen. Hän vahvistaa opiskelijan oppimismotivaatiota ja positiivista minäkuvaa sekä elämänhallintataitoja.

JOPO-opettaja laatii oppilailleen yhteistyössä oppilaan, huoltajan, erityisopettajan ja muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa yleisen tai tehostetun tuen oppimissuunnitelman tai erityisen tuen oppilaalle HOJKSin. JOPO-opettaja tekee yhteistyötä joustavaan perusopetukseen liittyvissä asioissa mm. työpaikoilla tapahtuvassa oppimisessa, työpaikkaopiskelun toteuttamisessa ja sen arvioinnissa.

Oppilaanohjaaja:

Oppilaanohjaaja on ohjauksen asiantuntija koulussa. Hänellä on päävastuu oppilaanohjauksen suunnittelusta ja toteuttamisesta vuosiluokilla 7–9 sekä aikuisten perusopetuksessa ja lukiossa. Oppilaanohjaajan ohjaustehtävät liittyvät oppilaan kasvun tukemiseen, oppimisen ohjaamiseen ja urasuunnitteluun. Oppilaan itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden vahvistaminen koulunkäynnin eri vaiheissa ja valinnoissa, erityisesti nivelvaiheissa ja siirtymissä on keskeistä oppilaanohjaajan työssä. Lukiossa ohjauksen tavoitteena on tukea kurssivalintojen tekemistä, laatia suunnitelma ylioppilastutkinnon suorittamisesta sekä sitä kautta luoda polkua jatko-opintoihin ja työelämään.

Oppilaanohjauksen oppitunnit, pienryhmäohjaus, ohjauskeskustelut, tiedottaminen ja moniammatillinen yhteistyö muun muassa koulujen, oppilaitosten ja työelämän kanssa ovat oppilaanohjaajan työtapoja. Oppilaanohjaajan antama yksilöllinen ohjaus kohdentuu tuen tarpeen mukaisesti. Erityisen tuen aikana oppilaanohjaajan antamassa ohjauksessa korostuu oppilaan valmistautuminen jatko-opintoihin, tuettu siirtymä peruskoulusta toiselle asteelle sekä lukiosta jatko-opintoihin.

Urasuunnittelun ohjaus on koulussa oppilaanohjaajan vastuualuetta. Itsetuntemus, ammattien ja työelämän tuntemus ja tieto sopivista jatko-opintovaihtoehtoista ovat oppilaan tulevaisuuden

suunnittelun perusta. Ohjausprosessin aikana oppilaanohjaaja järjestää oppilaille mahdollisuuksia hankkia kokemuksellista tietoa erilaisista koulutusvaihtoehdoista ja oppilaitoksista (vierailut, koulutuskokeilut) sekä työelämästä. Oppilaanohjaaja hoitaa oppilaidensa työelämään tutustumisen järjestelyn ja ohjauksen (mm. TET-jaksot).

Koulun vaihtuessa ja koulupolun siirtymävaiheissa oppilaanohjaaja osallistuu valmisteluun ja ohjaa oppilasta siirtymiseen liittyvissä asioissa. Oppilaanohjaaja vastaa oppilaiden ohjauksesta jatkokoulutukseen hakemisessa, yhteishaun järjestelyistä koulussa, korkeakouluhausta lukiossa, oppilaidensa sijoittumisen seuraamisesta ja jälkiohjauksesta perusopetuksen osalta.

Oppilaanohjaaja tekee yhteistyötä huoltajien kanssa oppilaan opiskeluun, urasuunnitteluun ja jatkokoulutukseen liittyvissä asioissa ja tiedottaa valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan tulevaisuudelle.

Koulusihteeri:

Koulusihteeri tuntee koulun hallinnollisen rakenteen ja toimintakulttuurin, hän huolehtii ohjauksen tukena olevista hallintojärjestelmistä. Laajan tehtäväkuvansa ansiosta hän pystyy ohjaamaan oppilaita, huoltajia ja henkilökuntaa erilaisissa käytännön tilanteissa. Koulusihteeri tekee opiskelijatodistukset ja tulostaa tarvittavat todistukset. Koulusihteeri vastaa myös koulukuljetusten käytännön suunnittelusta ja toimii koulun yhteyshenkilönä laskutusta koskevilla asioilla.

Perusopetuksen rehtori:

Rehtori vastaa koulun toiminnasta ja sen kehittamisestä. Rehtori laatii työjärjestykset ja päättää vuosittain toteutuvat valinnaisryhmät. Rehtori vastaa koulun pedagogisesta, hallinnollisesta ja taloudellisesta johtamisesta. Rehtori on koulun opettajien ja ohjaajien lähiesimies. Rehtori vastaa myös koulun fyysisestä toimintaympäristöstä ja niiden turvallisuudesta. Rehtori päättää myös koulun tilojen käytöstä ja antaa ulkopuolisille luvan koulun tilojen käyttöön. Rehtori on vastuussa lukuvuoden suunnittelusta ja koulutyön ohjaamisesta.

Yläkoulun rehtori vahvistaa työryhmän tekemän luokkajaon uusille luokille (7. luokat) ja päättää mahdollisista luokkasiirroista.

Rehtori johtaa oppilashuoltoryhmän työskentelyä ja mahdollistaa kodin ja koulun yhteistyön järjestämisen. Erilaiset oppilaan opiskeluun ja koulunkäyntiin liittyvät hallinnolliset päätökset ovat rehtorin vastuulla. Rehtori luo ohjaukselle toimintaedellytykset ja huolehtii, että kaikilla ohjaukseen osallistuvilla on siihen mahdollisuus ja riittävä resurssi. Rehtori vahvistaa koulun järjestyssäännöt.

Rehtori tekee erityisen tuen päätökset ja päättää erityisen tuen järjestämisestä. Rehtori tekee

myös päätöksen 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen siirtämisestä. Rehtori tekee päätöksen opetuksen julkisuuden rajoittamisesta, mikäli siihen on perusteet. Rehtorin vastuulla on myös oppilaan poikkeuksellinen vuosiluokalta toiselle siirtäminen, oppilaan opiskelun poikkeuksellinen järjestäminen sekä kirjallisen varoituksen antaminen oppilaalle. Rehtori päättää määräajaksi koulusta erotetun oppilaan opetusjärjestelyistä. Hän määrää myös muun kuin peruskoulun oppilaan suorittaman tutkinnon vastaanottajan sekä kotiopetuksessa olevan oppilaan edistymistä seuraavan tutkivan opettajan hyvinvointilautakunnan määräyksestä.

Rehtori voi myöntää oppilaalle poissaololuvan yli kolmen päivän poissaoloihin.

Rehtori määrää koulun luokanopettajan ja luokanvalvojat sekä koulunkäynninohjaajien sijoittumisen yksikön sisällä. Rehtori tekee päätöksen oppilaan valinnaisaineesta tai sen vaihtamisesta. Rehtori antaa oppilaalle todistuksen perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta sekä todistuksen oppimäärän suorittamisesta erityisessä tutkinnossa osittain tai kokonaan.

Kirkonkylän koulun rehtori vastaa alakoulun aamu- ja iltapäiväkerhojen toiminnasta.

Koulunjohtaja:

Kuhan koulussa on koulunjohtaja. Hänen tehtäväkuvaansa kuuluvat normaalit luokanopettajan tehtävät, joiden lisäksi hän vastaa koulun toiminnasta ja sen suunnittelusta samoin kuin alakoulun rehtori. Keskeistä on koulutyön suunnittelu, sen toteutus ja arviointi, yhteydenpito huoltajiin ja sidosryhmiin, koulutyön turvallisuuden takaaminen, esimiestehtävät suhteessa koulun opettajiin ja ohjaajiin sekä vastuu taloushallinnosta. Koulunjohtaja osallistuu myös koulukuljetusten suunnitteluun yhdessä liikennöitsijöiden kanssa ja vastaa koulun oppikirja- ja materiaalihankinnoista.

Lukion rehtori:

Lukion rehtorin tehtävät ovat monilta osin samanlaiset kuin perusopetuksen rehtorilla. Niiden lisäksi lukion rehtori päättää lukion oppilasvalinnasta lautakunnan vahvistamien perusteiden mukaisesti, Myöntää luvan lukion suoritusajan pidennykseen tai luvan suorittaa lukion opintoja opetukseen osallistumatta sekä päättää muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemisesta lukio-opinnoiksi. Lukion rehtori määrää ryhmäohjaajat lukiossa ja voi antaa vapautusta opetuksesta kolmen päivän ylimenevästä osasta. Lukion rehtori vastaa ylioppilaskokeiden järjestämisestä koululla ja on koulun yhteyshenkilö ylioppilastutkintolautakuntaan.

Vararehtori ja varajohtaja

Koulut esittävät vararehtoreiden/varajohtajien nimeämiset kevään viimeisessä henkilöstökokouksessa hyvinvointilautakunnan päätettäväksi. Vararehtorit ja varajohtajat hoitavat koulun toiminnan kannalta välttämättömät tehtävät (esim. sijaistuksien järjestäminen) rehtorin/johtajan poissa ollessa.

Sivistystoimenjohtaja:

Sivistystoimenjohtajan tehtävänä on johtaa ja valvoa tehtäväalueensa toimintaa sekä huolehtia sen toiminnan, talouden ja organisaation kehittämisestä samoin kuin tarpeellisesta yhteistyöstä. Sivistystoimenjohtaja päättää poikkeuksellisista opetuksen järjestelyistä muun muassa työaikaan ja talouteen liittyvistä lisäresursseista. Hän päättää määräaikaisen henkilöresurssin sijoittumisesta yksiköittäin (mm. koulunkäynnin ohjaajat), myöntää useampaa koulua koskevan tutkimusluvan, toimii kunnan johtoryhmän jäsenenä sekä koordinoi perusopetuksen opetussuunnitelmatyötä. Sivistystoimenjohtaja toimii oppilashuollon ohjausryhmän puheenjohtajana. Hän on koulujen rehtoreiden ja koulunjohtajien, vapaa-aikatoimenjohtajan, kirjastotoimenjohtajan, ruokapalvelupäällikön, kuraattorin, vastaavan lastentarhanopettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä sivistystoimen toimistohenkilöstön esimies. Sivistystoimenjohtaja päättää oppivelvollisen oikeudesta olla osallistumatta perusopetuslain mukaiseen opetukseen yli lukuvuoden pituiseksi ajaksi sekä järjestelyistä, joilla oppivelvollisuuden edistymistä tuetaan ja seurataan. Hän päättää koulujen yhteisten opettajien tuntien määräämisestä eri kouluille.

Koulun muu henkilökunta:

Koko koulun henkilöstö tukee sekä toteuttaa koulun kasvatustavoitteita ja osallistuu koulun sisäiseen kasvatustyöhön. He tiedottavat havaitsemistaan työympäristöön ja oppilaiden käyttäytymiseen liittyvistä epäkohdista niistä vastaavalle henkilölle. Jokainen vastaa oman toimenkuvansa mukaan koulutyön sujumisesta sekä toimii yhteistyössä muun henkilöstön kanssa.

Yhteisöllinen oppilashuolto:

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat.

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoolltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista

Yksilöllinen oppilashuolto:

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja, monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa sekä koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveyspalveluja.

Monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhoitokertomus.

Vapaa-aikatoimenjohtaja

Vapaa-aikatoimenjohtaja ratkaisee asiat, jotka koskevat vapaa-aikatoimen koordinoimista, nuorisotoimen, liikunta- ja kulttuuritoimen sekä tehtävälaitosten käytännön toimintaa ja kehittämistä. Hän myöntää nuorisotilojen, jäähallin ja urheilukentän käyttövuorot. Vapaa-aikatoimenjohtaja laatii hyvinvointilautakunnalle esityksen kulttuuri-, nuorisotoimen ja liikuntatoimen kohdeavustuksista. Hän myöntää urheilustipendit lautakunnan vahvistaman urheilustipendisäännön mukaan sekä kulttuuritoimen syksyn kohdeavustukset ja stipendit.

Kansalaisopiston rehtori

Kansalaisopiston rehtori vastaa taiteen perusopetuksesta Ranuan kunnassa sekä Ranuan kansalaisopiston tiloista ja toiminnasta.

Varhaiskasvatuksen johtaja

Varhaiskasvatuksen johtaja ratkaisee varhaiskasvatuksen toimialaan kuuluvan toiminnan, talouden ja organisaation kehittämiseen liittyvät asiat ja huolehtii tarvittavan yhteistyön toteutumisesta.

Varhaiskasvatuksen johtaja päättää varhaiskasvatuspalveluiden antamisesta Ranualla (perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito ja päiväkotit). Johtaja vahvistaa myös varhaiskasvatusmaksut. Varhaiskasvatuksen johtaja vastaa koko kunnan esiopetuksen järjestämisestä. Hän voi tehdä erityisen tuen päätöksen sekä päätöksen 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen siirtämisestä. Varhaiskasvatuksen johtaja päättää koulunkäynnin aloittamisesta vuotta aiemmin tai myöhemmin.

Varhaiskasvatuksen johtaja voi myöntää päiväkodin sekä ryhmisten käyttöluvan. Hän myöntää myös poissaololuvan esioppilaalle.

Vastaava hoitaja

Vastaavan hoitajan tehtävänä on vastata ryhmäperhepäivähoidon työvuorolistojen laadinnasta ja yhteistyön koordinoimisesta asiakkaiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Hän vastaa ryhmän pedagogisesta toiminnasta sekä Varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnasta.

Varhaiskasvatuksen opettaja päiväkodissa

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa päiväkodin pedagogisesta toiminnasta ja päiväkodin työvuorolistojen laadinnasta. Hänen vastuullaan on myös Varhaiskasvatussuunnitelmien

tekeminen yhdessä muun henkilökunnan kanssa. Tarvittaessa hän toimii myös varhaiskasvatuksen johtajan sijaisena.

Varhaiskasvatuksen opettaja, esiopetus

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa esiopetuksen toteuttamisesta omassa ryhmässään muun henkilökunnan kanssa. Hänellä on pedagoginen vastuu ryhmän toiminnasta. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa korostuu kouluun siirtymisen nivelvaiheessa.